

Verbatim records

XIII Riigikogu, VI Istungjärk, Täiskogu korraline istung

Wednesday, 22.11.2017, 14:00

Edited

14:00 Istungi rakendamine

1. 14:06 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (alaealiste õigusrikkujate kohtlemise muutmise) eelnõu (453 SE) kolmas lugemine
2. 14:09 2017. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (510 SE) kolmas lugemine
3. 14:15 Riigikogu otsuse "Riigi 2016. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (500 OE) teine lugemine
4. 14:24 Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (513 SE) teine lugemine
5. 15:22 Okupatsioonirežiimide poolt represseritud isiku seaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (518 SE) teine lugemine
6. 15:29 Perekäsitluste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (517 SE) teine lugemine
7. 16:13 Eesti Haigekassa seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (512 SE) teine lugemine
8. 17:09 Ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (514 SE) teine lugemine
9. 17:26 Maakatastriseaduse, maapõueseaduse ja ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (533 SE) esimene lugemine
10. 17:36 Osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokoll 2016. aasta muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu (528 SE) esimene lugemine

14:00 Istungi rakendamine

14:00 Esimees Eiki Nestor

Alustame täiskogu 9. töönädala kolmapäevast istungit. Arupärimiste ja eelnõude üleandmine. Andres Herkel, ole hea!

14:01 Andres Herkel

Austatud härra esimees! Austatud Riigikogu! Üle anda on seaduseelnõu. See soovib muuta Riigikogu valimiste ja kohaliku omavalitsuse volikogu valimiste korda, et kompensatsioonimandaadid jaguneksid edaspidi nõnda, et esimeses järjekorras saaksid neid vastava nimekirja kandidaatidest need, kes on saanud oma valimisringkonnas kõige suurema häälteprotsendi. Seda kutsutakse aeg-ajalt ka nn avatud nimekirja põhimõtteks. Meil on soov, et Riigikogu seda eelnõu arutaks ja käsitleks nii, et enne järgmisi Riigikogu valimisi jääks mõistlik aeg. Meil on hea tava, et seda tehakse üldiselt enam-vähem aasta varemalt. Ma pean ajaloolise osutusena siin ütleva, et sellesisulisi eelnõusid on esitatud ka varem, mitte ainult praeguse Riigikogu koosseisu, vaid ka varasemate koosseisude ajal. Sellele põhimõttele on toetust avaldanud enamik erakondi, minu mäletamist mööda vist ainult Keskerakond ja Reformierakond ei ole seda teinud. Kui veel minevikku meelde tuletada, siis võib öelda, et sarnase sisuga oli üldse esimene eelnõu, mille Vabaerakonna fraktsioon Riigikogus algatas. See eelnõu puudutas Riigikogu valimisi. Selle esimene lugemine küll lõpetati, kuid edasi jäi see sahtlisse. Riigikogu käitus ebajärjekindlalt: kui me tõime sama probleemi Riigikogu ette kohaliku omavalitsust ehk Tallinna silmas pidades, siis lükati meie eelnõu tagasi. Nüüd on need mõlemad põhimõtted ühendatud ja me loodame seda eelnõu aasta enne valimisi mõistlikult käsitleda. Aitäh!

14:03 Esimees Eiki Nestor

Jaak Madison, palun!

14:03 Jaak Madison

Austatud Riigikogu esimees! Head kolleegid! Esitan Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni liikmete nimel arupärimise rahandusminister Toomas Tõnistele. Teema on tööandja sõiduautode erisoodustuse maksustamise korra alused. 2018. aasta algusest hakkab kehtima uus tööandja sõiduautode erisoodustuse maksustamise korra alus, mille kohaselt peab ettevõtja teavitama Maanteeametit juhul, kui ettevõtte sõiduautot kasutatakse ka erasõitudeks. Maanteeamet lisab sellekohase märke avalikku liiklusregistrisse, mille tulemusel tekib kõigil võimalus teavitada Maksu- ja Tolliametit, kui on kahtlus, et ettevõtte autot kasutatakse erasõitudeks. Sarnase üleskutse tegi Maksu- ja Tolliameti maksude osakonna juhataja Evelyn Liivamägi hiljuti ühel konverentsil, kus ta nimetas sellist võimalust naabrivalveefektiks, sest inimesed saavad ise jälgida, kas autosid kasutatakse ainult töösõitudeks, ning sellest ka Maksu- ja Tolliametit teavitada. Kõigest sellest tulenevalt on meil kolm küsimust, millele minister vastab kindlasti väga põhjalikult. Esiteks, meile näib, et Rahandusministeerium soovib juurutada ühiskonnas pealekaebamise mentaliteeti. Miks ja kelle korraldusel seda tehakse? Teiseks, kas enne selle muudatuse elluviimist konsulteeriti ettevõtjatega ja kuidas nemad suhtuvad pealekaebamise võimaldamisse? Kolmandaks, miks Rahandusministeerium tegeleb uute bürokraatlike meetmete väljatöötamisega, kuigi on teada, et ettevõtjate veelgi suurem piiramine avaldab negatiivset mõju ettevõtluskeskkonnale, mis on niigi ülebürokratiseeritud? Aitäh!

14:05 Esimees Eiki Nestor

Juhatusle üleantud eelnõu ja arupärimine võetakse töösse kodu- ja töökorra seaduse kohaselt. Kohaloleku kontroll, palun!

Kohaloleku kontroll

Täiskogul viibib hetkel 81 Riigikogu liiget.

Päevakorra täpsustuseks ütlen niipalju, et üheksanda päevakorrapunkti arutelul, eelnõu 533 esimesel lugemisel, on komisjoni ettekandja komisjoni esimees Rainer Vakra.

---

1. 14:06 Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (alaealiste õigusrikkujate kohtlemise muutmise) eelnõu (453 SE) kolmas lugemine

14:06 Esimees Eiki Nestor

Alustame kolmapäevase päevakorra punktide menetlemist. Kõigepealt on Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 453 kolmas lugemine. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole, läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, kuna eelnõu 453 vajab seadusena vastuvõtmiseks Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis, palun, kohaloleku kontroll!

Kohaloleku kontroll

Hetkel on kohal 83 Riigikogu liiget.

Igor Gräzin, protseduuriline küsimus.

14:08 Igor Gräzin

Tere! Ma tahtsin su käest küsida sihukest asja: mida tähendas see sinu öeldud lause "Kuna eelnõu vajab Riigikogu koosseisu häälteenamust, siis teeme kohaloleku kontrolli"? Mida tähendab see "kuna ... siis ..."? Milles on siin see loogiline seos?

14:08 Esimees Eiki Nestor

Kuna kodu- ja töökorra seadus seda nõuab, siis teeme kohaloleku kontrolli.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (alaealiste õigusrikkujate kohtlemise muutmise) eelnõu 453. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Poolt hääletas 80 Riigikogu liiget, vastu ei olnud mitte ühtegi, erapooletuks jäi 1. Karistusseadustiku muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus on vastu võetud.

---

2. 14:09 2017. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu (510 SE) kolmas lugemine

14:09 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud 2017. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 510 kolmas lugemine. Ettekandja on rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin. Palun!

14:10 Mihhail Stalnuhhin

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Käesoleva eelnõu kolmanda lugemise ettevalmistamisega tegeles komisjon 14. ja 20. novembril. Nenditi, et 15. novembriks kella veerand kuueks ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut. Komisjon vaatas üle muudatusettepanekute tabeli. Esimene muudatusettepanek on koostatud ministeeriumidelt ja teistelt riigiasutustelt laekunud ettepanekute põhjal ning teises muudatusettepanekus on tegemist jõustumissättega. Arutelu käigus tekkis ainult üks küsimus. Komisjoni liige tundis huvi, mis pistmist on Rüütelkonna hoonel ja meie kaitsepoliitikal või Kaitseministeeriumil. Nagu selgus mõni sekund hiljem, see oli huumoriga pooleks esitatud küsimus. Siiski tuli õhtuks Rahandusministeeriumist täpsustus, et pole maja, pole ka tegevusi. Täiendav lause tuli ka selgitusse muudatusettepanekute tabelis. Kõik otsused said vastu võetud konsensuslikult: otsustati teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda 22. novembriks ja panna eelnõu lõpphääletusele. Aitäh!

14:11 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Peeter Ernits, palun!

14:11 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Täna on ühel meie kolleegil, kes on juhtumisi meie piibli ehk põhiseaduse üks autoreid, sünnipäev. Minu küsimus teile on see, et äkki peaks teda siin saalis õnnitlema.

14:12 Mihhail Stalnuhhin

Kuna räägiti põhiseadusest, siis ma saan aru, et tegemist peaks olema kolleeg Jüri Adamsiga, kui ma ei eksi. Jah, meie õnnitlused, Keskerakonna fraktsiooni õnnitlused meie kolleegile! See oli vastus küsimusele.

14:12 Esimees Eiki Nestor

Rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 510 kohta esitati kaks muudatusettepanekut, mõlemad esitas juhtivkomisjon. Esimene muudatusettepanek ja teine muudatusettepanek. Muudatusettepanekud on läbi vaadatud ja komisjoni ettepanek on panna eelnõu lõpphääletusele.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse algatatud 2017. aasta riigieelarve seaduse muutmise seaduse eelnõu 510. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Eelnõu 510 seadusena vastuvõtmise poolt oli 49 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi ja erapooletuks jäi 20. 2017. aasta riigieelarve seaduse muutmise seadus on vastu võetud.

---

3. 14:15 Riigikogu otsuse "Riigi 2016. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu (500 OE) teine lugemine

14:15 Esimees Eiki Nestor

Vabariigi Valitsuse algatatud Riigikogu otsuse "Riigi 2016. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu 500 teine lugemine. Rahanduskomisjoni ettekandja Mihhail Stalnuhhin, palun!

14:15 Mihhail Stalnuhhin

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Tekst on peaaegu sama. Eelnõu arutasime me 14. ja 20. novembril. 15. novembriks kella veerand kuueks ei laekunud ühtegi muudatusettepanekut. Kogu diskussioon komisjonis seisnes ühes küsimuses. Üks kolleeg küsis, mille kohta siin saab muudatusettepanekuid teha. Tegelikult saab neid teha ju ainult selle teksti kohta, mis on esimesel leheküljel, kõik ülejäänud on selgitused, lisad jne. Sellele tuli vastus, et tegelikult võib ju teha ettepaneku, et ühele või teisele suunale rohkem tähelepanu pöörataks või täiendav analüüs tehtaks jne. Peale seda tehti menetluslikud otsused. Otsustati teha Riigikogu juhatusele ettepanek saata see eelnõu suurde saali tänaseks, 22. novembriks ja panna lõpphääletusele. Kõik otsused tehti konsensuslikult. Aitäh!

14:16 Esimees Eiki Nestor

Küsimusi ettekandjale ei ole. Aitäh, Mihhail Stalnuhhin! Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Läheme lõpphääletuse juurde.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Riigi 2016. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" eelnõu 500. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Otsuse vastuvõtmise poolt oli 66 Riigikogu liiget, vastu ei olnud keegi, erapooletuks jäi 3. Riigikogu otsus "Riigi 2016. aasta majandusaasta koondaruande kinnitamine" on vastu võetud.

Juhataja vaheaeg 5 minutit, ettekandja jõuab kohe kohale. Jätkame kell 14.24.

V a h e a e g

---

4. 14:24 Kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (513 SE) teine lugemine

14:24 Esimees Eiki Nestor

Jätkame päevakorrapunktide käsitlemist. Vabariigi Valitsuse algatatud kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 513 teine lugemine. Põhiseaduskomisjoni ettekandja on põhiseaduskomisjoni esimees Marko Pomerants. Palun!

14:24 Marko Pomerants

Tervist, lugupeetud esimees! Head Riigikogu liikmed! Oleme eelnõu 513 siin saalis korra juba arutanud. Muudatusettepanekute esitamiseks ettenähtud tähtaeg on möödas ja tuleb tunnistada, et selle eelnõu kohta muudatusettepanekuid ka laekus. Ma tutvustan teile neid muudatusettepanekuid ja nende saatust komisjonis. Kindlasti on suurel saalil öelda siin viimane sõna, nii nagu meil kodukorras on ette nähtud.

Nii nagu ühe eelse seaduse puhul, nii on ka täna tegemist olukorraga, kus seaduse pealkiri algsega võrreldes on muutunud, nii et me menetleme edaspidi siis kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadust. Võib-olla te mäletate, et see eelnõu tuli siia saali kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seaduse ja prokuratuuriseaduse muutmise seadusena. Siin on vahepealsed diskussioonid muutusi toonud. Edaspidi leiab sellest kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusest riigi peaprokuröri, kelle ametipalga koefitsient on 0,85, aga kõigi teiste prokuröride ametipalgad, juhtivast riigiprokurörist alates niimoodi riburada pidi edasi, on omakorda koefitsientide süsteemi abil seotud riigi peaprokuröri ametipalgaga. Näiteks on prokuratuuriseaduses edaspidi kirjas nii, et juhtiva riigiprokuröri ametipalk on 95% riigi peaprokuröri ametipalgast. Kõik muud erisused, mis puudutavad Ida-Virumaad ja ka prokuröride pensionisüsteemi, on jäänud nii, nagu algul eelnõus oli. Seaduse § 10 on planeeritud jõustuma 2018. aasta 1. jaanuarist ja seaduse § 2 punkt 4 1. märtsist.

Meie kolleegid Reformierakonnast Arto Aas, Kalle Laanet ja Lauri Luik on teinud muudatusettepaneku,

millega tahetakse tõsta kõrgemate riigiteenijate kõrgeimat palgamäära praeguselt 5200 eurolt 6500 eurole. See muudatusettepanek oli arutluse all, kuid jäi juhtivkomisjonis arvestamata, kuna sellel ettepanekul, millele pole ette heita mitte midagi, ei olnud siin Riigikogus fraktsioonide piisavat toetust. Arto Aas, Kalle Laanet ja Lauri Luik tegid ka järgmise muudatusettepaneku, mille kohaselt oleks Riigikogu liikme ametipalga koefitsient praeguse 0,65 asemel 0,75. Ka see muudatusettepanek jäi juhtivkomisjonis arvestamata.

Muudatusettepanek nr 5, millel on all üheksa allkirja, puudutab seda nn konsensusettepanekut ja kõrgemate riigiteenistujate palgamäära edasist indekseerimist. See muudatusettepanek leidis komisjonis üksmeelset toetust. Lihtsalt meeldetuletuseks räägin, kuhu see koer siis maetud on või kuhu ta siia maani maetud on olnud. Viimastel aastatel on indekseeritud kogu aeg ühte ja sama palganumbrit, mis seetõttu kas vähenes või ei muutunud üldse, aga nüüd on eelnõus olemas selline lõige: "Peale käesoleva seaduse §-s 2¹ sätestatud indekseerimist loetakse järgneva aasta kõrgeimaiks palgamääraks eelmisel aastal indekseerimise tulemusel saadud kõrgeim palgamäär." Ehk reaalselt hakkab ka see palk siis majandusoludest lähtudes muutuma. Me eeldame, et ta tõuseb, kuid halbadel aastatel, kui sellesse riiki tuleb näiteks masu nr 2, siis võib ta ka langeda. Kuidas see indeksi arvutamine käib, sellest on teil kindlasti arusaam juba olemas. Ülekordamist võib-olla ennekõike siit saalist väljaspool oleva auditooriumi jaoks väärib see, mis puudutab Eesti Vabariigi presidenti, Riigikogu liikmeid ja valitsuse ministreid: kõikide nende suhtes jõustub see muudatus alates Riigikogu järgmise koosseisu volituste algusest.

Muudatusettepaneku nr 7 on algatanud põhiseaduskomisjon. See puudutab riigi peaprokuröri, riigikontrolöri, riigisekretäri ja õiguskantsleri esinduskulusid, milleks määratakse 20% ametipalgast. Tegemist on kahetise protsessiga. Ühelt poolt on tegemist kõrgemate riigiametnike töötasustamise põhimõtete sarnaseks muutmisega ja teisest küljest – kui need ametiisikud siin ette lugeda, siis on see selge – on neil igakülgne ja laialdane välissuhtlus.

Kaheksas muudatusettepanek näeb ette arenguseire seaduse, kohtute seaduse ja töövaidluse lahendamise seaduse muutmist. Need muudatusettepanekud on seotud sellega, et nendes seadustes on ka lähtutud kõrgemate riigiteenijate ametipalkade seadusest. Näiteks on arenguseire nõukoja liikme kuutöötasu kõrgeima palgamäära, kõrgeima palgamäära indeksi ja kordaja 0,04 korrutis. Sellise tagasiarvutuse tulemusena tundub see seos võib-olla isegi natuke veider, aga selline ta on.

Üheksas muudatusettepanek on seotud Reformierakonna liikmete muudatusettepanekutega Riigikogu liikme palgamäära ja kõrgeima palgamäära kohta, see ettepanek oli jõustumisaja kohta. Ka see ei leidnud toetust, kuna ka nende eelnevad muudatusettepanekud ei leidnud toetust.

Muudatusettepanekuid olen ma nüüd esitlenud. Komisjoni ettepanek on selle seaduseelnõu teine lugemine lõpetada ja panna eelnõu 6. detsembril lõpphääletusele. Aitäh!

14:33 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Andres Ammas, palun!

14:33 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetav ettekandja! Minu küsimus puudutab muudatusettepanekut nr 7, mida sa küll juba tutvustasid, aga ma palun mõnda asja täpsustada. Meil on muidugi selline praktika, et teatud ettepanekud esitatakse komisjoni nimel. Aga tõenäoliselt ei tekkinud see ettepanek komisjoni liikmete peas korraga, ühel ajahetkel. Kuskil on igal mõttel mingi algus, mingi läte. Kust selline mõte tekkis? Kas sa räägiksid võib-olla veel natuke sellega kaasnenud arutelu käigust komisjonis?

Seletuskirjas on ilusasti öeldud, et see tagaks võrdse kohtlemise. Tõesti, võib-olla see nii on, aga seda võib ju tagada ka teistmoodi, näiteks nii, et sellised esinduskulud ja meie kuluhüvitised ära võtta, eks ole. Kas selline võimalus oli komisjonis näiteks intellektuaalselt huvitava mõttena kuidagi kaalumisel? Palun räägi sellest kõigest lähemalt!

14:34 Marko Pomerants

Aitüma küsimuse eest! See teine variant, et kogu esinduskulude süsteem ära kaotada, ei olnud kaalumisel. Nüüd sarnasest lähenemisest. Nimelt, 2015. aastal muudeti siinsamas saalis kohtute seadust ja sellega sätestati Riigikohtu esimehe esinduskulud, 20% ametipalgast. Analoogiat kasutades on ka need teised ametiisikud sellesse ritta tulnud. Mis puudutab seda, kas kõik põhiseaduskomisjoni

liikmed sellele teemale ühtemoodi kaasa elasid, siis tegu oli kindlasti punktiga, kus üksmeelt sellisel kujul ei olnud. Ma ei mäleta täpset hääletustulemust – ma arvan, et see on mul kuskil siin olemas –, aga ei, see ei olnud üleüldine arusaam.

14:35 Esimees Eiki Nestor

Jürgen Ligi, palun!

14:35 Jürgen Ligi

Aitäh! Riigikogu liikmed ei ole asutusejuhid, neil on selgelt mingisugused majanduskulud, mille puhul võiks respektierida nende otsustusõigust. Tegelikult võiks minu poolest kuluhüvitiste süsteemi kas või ümber teha, väiksemaks, aga paberivabaks. Kuid asutusejuhtidel, kelle te siia juurde olete kirjutanud, nagu peaprokurör, õiguskantsler jt, on kõik need kulud nagunii kaetud. Mis see loogiline seletus tegelikult on? Ei õiguskantsler ega kindlasti mitte ka peaprokurör ei ole suured esindusisikud, aga kui nad seda on, siis nad saavad arvete abil kaetud kõik sellised kulud, nagu on auto kasutamise kulud või sidekulud (seda teevad ka Riigikogu liikmed) või minu poolest ka lõunasöögikulud (seda Riigikogu liikmed ei julge teha).

14:37 Marko Pomerants

Aitüma! Selles, mis puudutab riigikogulasi, olen mina sinuga ühte meelt. Ma arvan, et võikski olla selline usaldussüsteem. Analoogia on samasugune, nagu on näiteks ministrite esinduskulude puhul. See kasutamise sisu sõltub hästi palju ikkagi konkreetsest inimesest. Ma arvan, et see on ka ministrite puhul täpselt samamoodi. Teine pool on siin see, et need ametiisikud on tänaseks päevaks astunud igasuguse suhtluse ja töömahu mõttes sammu edasi oma eelkäijatest, kes tegid seda tööd võib-olla kümnekond aastat tagasi. (Hääl saalist.) Jajah, ma nendest räägingi.

14:37 Esimees Eiki Nestor

Raivo Põldaru, palun!

14:37 Raivo Põldaru

Aitäh, esimees! Oma arust võtsin ma oma küsimuse maha, sest kaks eelmist küsijat küsisid minu küsimuse ära. Aga küsin siis võib-olla veidi täpsemaks minnes. Te rääkisite sarnaseks muutmisest. Kas komisjonis ei olnud juttu, et võiks muuta Riigikogu liikmed selles mõttes sarnaseks teiste ametimeestega, kellele on ette nähtud esinduskulud? Meie räägime siin veidike teistest kuludest, aga kas need ei ole sisuliselt needsamad esinduskulud?

14:38 Marko Pomerants

Aitüma! Kui me tuleme täpsemalt Riigikogu liikmete töökorra juurde, siis me saame seda kindlasti arutada. Ootan huviga seda üksmeelt ja julgust selles asjas.

14:38 Esimees Eiki Nestor

Urmas Kruuse, palun!

14:38 Urmas Kruuse

Aitäh, austatud istungi juhataja! Auväärt ettekandja! Oma ettekandes te märkisite seda, et Riigikogu liikmete palkade indekseerimine oli justkui valesti korraldatud, see liikus üles-alla ja seal puudus loogika. Te viitasite sellele, et Riigikogu on oma tahet väljendanud ja soovinud selle indekseerimise normaalselt tööle panna. Samas te põhjendasite, et praegune Riigikogu ei peaks seda muudatust kehtestama varem kui järgmise koosseisu jaoks, mis läheb vastuollu selle loogikaga, mida te enne kirjeldasite. Selle loogika kohaselt toimuks justkui indekseerimise parendus ehk viiakse ellu see tahe, mida Riigikogu on soovinud, ja ei oleks nagu otsest põhjust seda edasi lükata. Kas seda sellisel kombel arutati? Mulle isiklikult jääb mulje, et see hierarhia, mis Riigikogus hakkab tekkima nende sisemiste koefitsientide tõttu, nii et lihtliikme tasu sõna otseses mõttes sinna alla jääb, võib pikas perspektiivis olla ebaõiglane enamiku Riigikogu liikmete vastu, kes Riigikogus iga päev oma tööd teevad.

14:39 Marko Pomerants

Aitüma küsimuse eest! Me oleme selle protsessi siin kokku leppinud selliselt, et kui muudatus on positiivne, palka tõstev, siis tuleb silmas pidada, et ükski koosseis oma palka suurendavaid küsimusi ei aruta, nii mõistlikult kui see ka ei kõlaks. Ma unustasin kirjeldada ühte muudatusettepanekut, mis on tegelikult ühe teise muudatusettepaneku osa. See puudutab kõrgeima palgamäära otsustamist üleüldse. Kehtivas õiguses on kirjas, et sellega tuleb tegelda Riigikogu koosseisu kolmanda aasta kevadistungjärgul. Nüüd on maitse asi, kuidas seda tõlgendada, kas kolmandal või kolmandaks. Me teeme ettepaneku see piirang üldse ära kaotada. Nii palju me oleme jälle oma arengus loodetavasti edasi jõudnud, et kui on olemas see üksmeel ja tahe, et seda kõrgeimat palgamäära muuta, siis seda võib teha suvalisel ajahetkel koosseisu töö käigus, aga ikka järgmise Riigikogu koosseisu jaoks. Ma julgen loota, et 2019. aasta Riigikogu valimistel on konkurss suurem kui 1,0 inimest kohale, vaatamata sellele, et ametipalk on selline, nagu ta on, ja siis need, kes selle konkursi valija usalduse abil võidavad, saavadki indekseeritud palka. See indekseerimine ise algab juba aastast 2018, aga see ei jõua lihtsalt Riigikogu liikmeteni, küll on see arvesse võetud aastal 2019.

14:41 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

14:41 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Kunagi algas see kõrgemate riigiteenijate palkade pidurdamine ühest väiksest apsakast. Ma tulen indekseerimise juurde. Kui justiitsminister tuli selle eelnõuga välja, siis oli peaprokuröri ametipalga indeks 0,95 ja ülejäänud prokuröridel oli see vastavalt väiksem. Ühel hetkel, kui me taipasime, et midagi on nagu valesti, siis me viskasime ülejäänud prokurörid sellest seadusest välja ja panime nad kirja prokuratuuriseadusesse ning muutsime ka indekseerimist. Ma ikkagi ei saanud komisjonis selget vastust, kust see suva tuli. Praeguse eelnõu järgi on nii, et mida madalamal ametikohal prokurör on, seda vähem ta palgas võidab, võrreldes selle plaaniga, millega tuli välja justiitsminister. Kes ikkagi sellise värgi taga realselt on? Ma ei ole vastust saanud.

14:42 Marko Pomerants

Aitüma! Nii selle esimese ettepaneku, mis valitsusest eelnõuna siia tuli, kui ka muudatusettepaneku on ette valmistanud Justiitsministeerium. Ma tõlgin nendele inimestele, kes põhiseaduskomisjoni debatis ei osalenud, mille üle Peeter Ernits nuriseb. Kui me võtame ükskõik millise astme prokuröri praeguse palga – oletame, et see on näiteks 3000 eurot –, siis esialgse eelnõu kohaselt oleks palgatõus tõstnud selle palga 3420 eurole. See muudatusettepanek, mis tuli eelnõu menetlemise käigus Justiitsministeeriumist, lõi sellise koefitsientide süsteemi, et 3420 euro asemel on see palk näiteks 3390 eurot. Nüüd on klassikaline mõttekäigu koht, kas klaas on pooltühi, pooltäis või pole seal üldse mitte midagi: kas prokurörid saavad 400 eurot palka juurde või võetakse neilt 40 eurot ära? Aga kõiki prokuröre ootab 2018. aastal ees palga kasv, mitte palga vähenemine.

14:44 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

14:44 Peeter Ernits

Hea ettekandja! Hea juhataja! Loomulikult, palk tõuseb. Tegelikult ei ole minu asi võidelda siin prokuröride palga tõusu eest. Aga mind häirib see suva, kuidas kerge näpuliigutusega asendatakse üks süsteem teisega ja põhjendust ei ole. Tegelikult, mida madalamal ametikohal prokurör on, seda vähem hakkab ta nominaalselt palka saama, võrreldes selle esimese plaaniga, millega minister Reinsalu välja tuli.

14:45 Marko Pomerants

Jah. Ma jään enda juurde. Kasv on tänase palgaga võrreldes sadades eurodes. Esialgse ettepaneku ja praeguse, teie ees oleva ettepaneku vahe on mõnikümmend eurot. See tuleneb sellest, et koefitsiendid

on võetud täpsusega 5% ega ole seda süsteemi kuidagi peenemaks tehtud. Ma tõin teile näitena arenguseire nõukoja liikme palga, kus me oleme jõudnud koefitsiendini 0,04, mis kõlab seaduses juba natuke veidralt.

14:45 Esimees Eiki Nestor

Raivo Põldaru, palun!

14:45 Raivo Põldaru

Aitäh, hea esimees! Lugupeetud ettekandja! Võib-olla selgitate komisjoni nimel, kas Ida-Virumaal on kuritegevus suurem või mis. Loen, et on võimalus tõsta sinna üleviidava prokuröri ametipalka kuni 1000 eurot jne. Kas seal on olukord nii hull või miks seal saab nii palju rohkem maksta?

14:46 Marko Pomerants

See tendents on iseloomulik kogu õigussüsteemile. See puudutab ka näiteks politseiametnike tasustamist prefektuuris. Põhjus on väga lihtne. Tõesti, see olukord ei pruugi erineda sellest, mis meile vaatab vastu näiteks Tallinnas, aga mingil seletamatul või seletataval põhjusel ei ole inimesed esimese valikuna valmis minema Ida-Virumaale oma õpitud ametis tööd tegema.

14:47 Esimees Eiki Nestor

Rohkem ettekandjale küsimusi ei ole. Aitäh, Marko Pomerants! Avan läbirääkimised. Artur Talvik, palun!

14:47 Artur Talvik

Hea esimees! Head kolleegid! See on kindlasti tore, et see indekseerimise süsteem korda tehti, see oli üks ebaõnnestunud süsteem, ja panin minagi sellele käe alla. Aga muu hulgas on nende kõrgemate riigiametnike palkade muutmisel kuskilt nurga tagant sisse tulnud ikkagi see 20%-line esinduskulude süsteem. Me oleme Vabaerakonnas korduvalt öelnud, et süsteem peaks olema selge ja arusaadav. Kui inimesed saavad palka, siis nad saavad palka ja mingisuguseid ümbernurgahüvesid ei peaks olema. Olgu see palk siis veidi suurem, aga igasugused esinduskulud, kuluhüvitised ja kogu see muu värk võiks olemata olla või olgu kõik kompenseeritud väga selgelt ja klaarilt. Pigem oleks pidanud seda n-ö vastupidi tegema ehk kuluhüvitiste ja esinduskulude süsteemi kas täiesti ära kaotama või tegema selle lihtsaks ja arusaadavaks. Seetõttu, et see esinduskulude asi on, ütleme niimoodi, tulnud sisse nurga tagant ehk komisjonist endast, teeb Vabaerakonna fraktsioon ettepaneku eelnõu 513 teine lugemine katkestada. Aitäh!

14:49 Esimees Eiki Nestor

Jüri Adams, palun!

14:49 Jüri Adams

Härta juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Minu jutt on tegelikult samal teemal, millest Artur Talvik rääkis, kõne all on põhiliselt see esinduskulude asi. Vaadake, meie muutuv maailmas ununeb sõnade varasem tähendus ja uute nähtuste tähistamiseks võtame me kasutusele uusi sõnu. Möödunud aasta jooksul on olnud mitmel puhul vajadus juhtida tähelepanu sellele, et põhiseaduses on öeldud valimiste kohta, et valimised peavad Eestis olema ühetaolised. Sellel sõnal on olnud poliitikas ajalooline tähendus. Eestis on olnud ühetaolised valimised vähemalt 1918. aastast, kui me jätame nõukogude aja välja. Praegu ei mäleta enam keegi, mis oli see probleem, mida kunagi tähistati sõnaga "ühetaoline". Seetõttu on hakanud tööle inimeste loominguiline fantaasia, andes sellele sõnale täiesti uusi, enneolematuid ja senikuulmatuid tähendusi.

Nende esinduskuludega on enam-vähem seesama asi. Esinduskulud on põhimõtteliselt olnud selline institutsioon, mida kasutatakse siis, kui inimese töö juurde kuuluvad teatud esindusfunktsioonid, mis nõuavad temalt esinduslikku väljanägemist, spetsiaalset esindusriietust. Selle riietuse kulude katmiseks ongi see sõna välja mõeldud. Mingil moel on siin analoogia mundriga ja mundritaolise rõivastusega, mis ühe või teise elukutse juurde kuulub. Meil on Eestis need asjad reeglina lahendatud selliselt, et mundrid või ka talaarid, nagu kohtunikel või kellelgi teisel, lastakse teha vastavates rätsepatöökodades. Tavaliselt maksab tööandja selle kinni. Isegi minul oli kunagi üks väga kvaliteetsest riidest roheline munder, mille

ma sain selle tõttu, et ma olin metsavahina tööl. Metsavahile oli ka ette nähtud munder, mida tegelikult ei olnud mitte kuskil vaja, aga see oli väga tore munder.

Niimoodi. Esinduskuludega on asi nii, et meie käime siin tööl arusaamisega, et meie palk on piisavalt suur, selleks et töö tegemiseks vajalikke riideid osta endale ise, omaenda palga eest. See on tänapäeval sellistes ametites üldiselt nii. Eestis on väga vähe neid ameteid, kus oleks vaja esindusfunktsiooni täitmiseks mingisugust spetsiaalset rõivastust. Kõige silmatorkavamalt on seda vaja presidendiametis ja tõepoolest ongi presidendil esinduskulud. Võib-olla on ka välisministrile need vajalikud, aga praegu ei ole vist ka kaitseväelastel vaja spetsiaalset paraadmundrit, mille juurde kuuluksid paraadmõök ja muud nihukesed toredad asjad.

Esinduskulud on tulnud meie õigusesse üle Nõukogude Liidu õigusest. Niipalju kui mina tean – ma ei ole küll kuskilt seda lugenud, aga kild killu haaval olen püüdnud pilti kokku panna –, tulid nad massilisemalt kasutusele peale oktoobrirevolutsiooni punasel Venemaal, kui tööliste ja talupoegade ja üldse kõikide esindajatel oli vaja hakata võimuorganites töötama. Ja siis, ennäe, oli neil vaja selle töö jaoks oma rõivastust.

Palun lisaiega!

14:53 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaiega.

14:53 Jüri Adams

See oli ilmselt täiesti vajalik ja põhjendatud. Ma ei ole kuulnud, et mingisuguseid spetsiaalseid esinduskulusid oleks olnud Eesti Vabariigis enne teist maailmasõda, ma ei tea seda. Aga nõukogude võim tõi peale 1940. aastat meile esinduskulud, muu hulgas olid esinduskulud ette nähtud ka ülemnõukogu liikmetele. Sellisena kandus see asi VII Riigikogu ajal edasi ka Riigikogu liikmetele. Nii et meil, kes me siia VII Riigikogusse tulime – härra Nestorgi peaks mäletama –, olid ka mingisugused esinduskulud, kuigi nende sisulist rakendamist ei olnud enam ka nõukogude ajal vaja ja päris kindlasti ei olnud seda vaja VII Riigikogu ajal. Peale 1992. aastat algas kõikide esinduskulude vähendamine, kõikjal tõmmati seda raha järk-järgult vähemaks. Mingil hetkel – ma arvan, et see on kuidagi seotud sellesama nähtusega, mis tõi 2003. aastal võimule Res Publica – hakati mitmesuguseid nõukogude aja igandeid massiliselt taas elustama ja kasutama uutes funktsioonides. Siin oli see funktsioon, et esinduskulude ettekäändel kirjutati juurde teatud lisapalgasumma, aga selle kasutamise tingimusi ei olnud olemas ega olnud ka vajadust selle järele.

Praegu me räägimegi ühest sellisest nähtusest ja taas püütakse seda laiendada. Ma ei tea, et ühelgi nendest inimestest, kellele selle eelnõuga nähakse ette palgatõus esinduskulude võltsnimetuse all, oleks võimalik seda raha kuidagi sihipäraselt kasutada. Võib-olla tuleme selle asja juurde tagasi ja mõtleme välja, kellele seda vaja on. Väide, et 2009. aastal või mingil teisel ajal on kellelegi, näiteks ministritele, ette nähtud esinduskulud ja nüüd peaks seda nimekirja veel pikendama, ei ole minu arvates tõsine. Riigimehed ei peaks niimoodi mõtlema ega ennast väljendama. Aitäh tähelepanu eest!

14:56 Esimees Eiki Nestor

Jürgen Ligi, palun!

14:56 Jürgen Ligi

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu! Toetan ettepanekut selle eelnõu lugemine katkestada ja see eelnõu ümber teha. Tal on mitu häda. Üks on see, et nõobi külge on pintsak ömmeldud, aga pintsaku endaga on tegeldud väga vähe, ja sinna on ka, nagu Jüri Adams juba rääkis, ömmeldud külge muud kraami, mitmesuguseid voodilinu ja muud pesu, mis sinna kuuluma ei peaks.

Jüri lähtus sõnast "esinduskulud" rääkides filoloogilisest ja ajaloolisest taustast, aga sellel on ka majanduslik tähendus, mis on sellest oluliselt erinev. Mul ei oleks midagi selle vastu – ma arvan, et ka meie fraktsioonil mitte –, juhul kui need esinduskulud, mis on valitsusliikmetel, presidendil ja kellel veel, liidetaks palgaga. Nad väärivad kõrgemat palka. Siis me võiksime selle teema unustada. Aga asutuse juhina saavad nad oma esinduskulud tegelikult väga hästi kaetud. Esindusfunktsiooni täitmine ei eelda sugugi ainult mundrit, vaid ka üldist esinduslikkust suhtlemises, minu poolest kas või transpordi kasutamisel. Transpordi näite ma võtan siiski maha, see puudutab küll Riigikogu, aga nendel isikutel, kellest praegu on jutt, on ametiauto olemas. Tegelikult on ju üks esindusliku suhtlemise viise väga tihti

ka töölõunad ja teised sellised asjad, mis ei peaks inimest panema väga palju pead murdma. Siin võiks toimuda liitmine palgaga. Asutuste juhtidel on need kulud kaetud. Riigikogu liikmete puhul ma selle väitega nõus ei ole, sest Riigikogu liikmetel ei ole taga asutust, mis maksaks kinni transpordi- ja sidekulusid, meil on tegelikult ka majanduskulud. Meil ei ole neid enamasti nii palju, neid on kaugemale sõitjatel ja teatud perioodidel. Selle tõttu jääb ka väga suur osa hüvitistest väga paljudel kasutamata. Minu poolest võiks ka Riigikogu liikmetel teha selle summa väiksemaks ja jätta tšekimajanduse ära, näiteks 20% ilma tšekkideta oleks lähedane tegelikele majanduskuludele. See tähendab, et süüa selle raha eest ei saa, aga sõita, sidet pidada ja muud nipet-näpet katta õnnestuks. Tegelikult ei tohiks ükski kantselei raamatupidaja suverääni kuludesse sekkuda. Selline on tegelikult ju meie staatus, me püüame ennast aga alavääristada ja seda unustada.

Jäi mainimata, et prokuröridele, õiguskantsleritele ja teistele sellistele inimestele nende kulude juurdekirjutamisel, nagu praegu on tehtud, ei ole mitte mingit õigustust. See ei ole loogiline, neil on need kulud kaetud. Tõstame siis õiguskantsleri palka. Minu arust peaprokuröri palka me niigi tõstame, tema palgale ei ole vaja midagi liita. Aga see ei ole loogiline, et need inimesed saavad selle 20% sulas kätte, nad ei ole esinduskujud selles mõttes, nagu on rahvasaadik, kui ma tohin seda sõna kasutada. Meil on ettepanekuid, mille me paneme hääletusele. Esiteks on kuluaarides piisavalt möönmist leidnud see, et kaheksa aastat palga külmutamist on liiga palju ja 12 aastat hoopis palju. Sellepärast me teeme ettepaneku tõsta ka seda ametitasu. Me arvame, et Mihhail Kõlvart ja kodanik Aas, mis ta oligi, Taavi oli vist, ei peaks saama rohkem palka kui president, aga praegu nad saavad. See on ebaloogiline, nende inimeste tähendus ühiskonnas on niivõrd erinev. Kohtunikel võiks olla kõrgem palk ja Riigikogu liikmetel ka. Ma tajun peale neid kuluaarivestlusi mingit sellist kartellikokkulepet, et hoiame konkurentsi eemal, istume pigem väiksema palga peal, aga ärme laseme konkurente juurde. See on liialdus, see ei ole mõistlik. Me peaksime selle ameti väärikust siiski hoidma, eriti kuna me räägime järgmisest koosseisust, kuhu kolmandik meist kindlasti ei kuulu.

Mis need ettepanekud seal veel olid? Meil on ka ettepanek seda skaalat muuta. Siin ei ole meil fraktsioonis ühtset seisukohta, aga palun kõigil süda rindu võtta ja jääda selle juurde, mida on öelnud mitmed inimesed kuluaarides, et ametipalga astet peaks tõstma, presidendi palk peaks olema kõrgem, kohtunike palk peaks olema kõrgem ja sisuliselt peaks palgatase tõusma ka Riigikogu liikmetel, aga samuti kogu sellele ülejäänud skaalal. Me oleme jäänud ennast alavääristama ja selle võiks ära lõpetada. Aitäh!

15:01 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ma ei näe. Seaduseelnõu 513 kohta on tehtud üheksa muudatusettepanekut, vaatame nad koos läbi. Esimese muudatusettepaneku on teinud põhiseaduskomisjon ja otsus on arvestada täielikult. Samuti on teine muudatusettepanek põhiseaduskomisjonilt, otsus on arvestada täielikult. Kolmas muudatusettepanek on Riigikogu liikmetelt Arto Aasalt, Kalle Laanetilt ja Lauri Luigelt, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Palun, Jürgen Ligi!

15:02 Jürgen Ligi

Palun hääletada seda ettepanekut, mis suurendab konkurentsi poliitikas ja muudes ametites!

15:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Seda me teeme üldise tava kohaselt. Istungi juhataja ootab, et öeldaks, et palutakse muudatusettepanekut hääletada. Teinekord võivad kommentaarid olla niisama pikad kui see minu seletus praegu ja see takistab edasiminekut. Igal juhul alustame hääletuse ettevalmistamist. Austatud Riigikogu, panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Riigikogu liikmed Arto Aas, Kalle Laanet ja Lauri Luik, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 29 Riigikogu liiget, vastu oli 40, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liikmed Arto Aas, Kalle Laanet ja Lauri Luik, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Lauri Luik, palun!

15:05 Lauri Luik

Aitäh! Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada!

15:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 4, mille on esitanud Riigikogu liikmed Arto Aas, Kalle Laanet ja Lauri Luik. Juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 21 Riigikogu liiget, vastu oli 48, erapooletuks ei jäänud keegi. Ettepanek ei leidnud toetust.

Viienda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liikmed Eiki Nestor, Priit Sibul, Artur Talvik, Martin Helme, Kersti Sarapuu, Enn Eesmaa, Jürgen Ligi, Hanno Pevkur ja Kalvi Kõva. Juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Kuuenda muudatusettepaneku on esitanud põhiseaduskomisjon ja juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud ... Artur Talvik, kas te soovite hääletust? Ruttasite ajas ette. Seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada täielikult. Artur Talvik, palun!

15:08 Artur Talvik

Sooviksime panna selle hääletusele, seitsmenda muudatusettepaneku.

15:08 Aseesimees Enn Eesmaa

Teil on selleks täielik õigus. Jürgen Ligi, palun protseduuriline küsimus!

15:09 Jürgen Ligi

Ma palun enne hääletamist seitse minutit vaheaega!

15:09 Aseesimees Enn Eesmaa

Seitse minutit vaheaega. Jätkame istungit seitsme minuti pärast.

V a h e a e g

15:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud Riigikogu, panen hääletusele 7. muudatusettepaneku, mille on esitanud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on seda täielikult arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada, täielikus vaikus, palun!

Hääletustulemused

Juhtivkomisjoni otsuse poolt hääletas 41 rahvasaadikut, vastu oli 33, erapooletuks ei jäänud keegi. Juhtivkomisjoni otsus jääb püsima.

Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud põhiseaduskomisjon, juhtivkomisjoni otsus on seda täielikult arvestada. Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liikmed Arto Aas, Kalle Laanet ja Lauri Luik, juhtivkomisjoni otsus on jätta arvestamata. Jürgen Ligi, palun!

15:18 Jürgen Ligi

Palun seda head ettepanekut hääletada ja ikka poolt olla!

15:18 Aseesimees Enn Eesmaa

Seda teeme. Selles mõttes, et hääletame. Jürgen Ligi, protseduuriline küsimus.

15:19 Jürgen Ligi

Katkestame selle õudse hääletamise. See oli müra, mulle anti halba nõu. Üksikult ei ole sellel muudatusel enam mõtet.

15:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas see tähendab, et te võtate oma esialgse ettepaneku tagasi?

15:19 Jürgen Ligi

Jah, kui tohib veel võtta, siis ma võtan.

15:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Ettepanek on tagasi võetud. Me liigume edasi.

15:19 Jürgen Ligi

Jah, see oli tühi ettepanek. Aitäh!

15:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Oleme üheskoos läbi vaadanud üheksa muudatusettepanekut. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 513 teine lugemine lõpetada. Kuid Vabaerakond on teinud ettepaneku lugemine katkestada, millele suuliselt reageeris sisuliselt samamoodi ka Jürgen Ligi, esinedes Reformierakonna fraktsiooni nimel. Kuna tegemist on fraktsiooni nimel tehtud ettepanekuga, siis see toob kaasa hääletuse.

Austatud Riigikogu, panen hääletusele Vabaerakonna kirjalikult fikseeritud ettepaneku eelnõu 513 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Vabaerakonna ettepanek leidis poolehoidu, kuid mitte lõplikku toetust. Selle poolt oli 31 rahvasaadikut, vastu aga 44. Seega peab juhtivkomisjoni ettepanek eelnõu 518 teine lugemine lõpetada paika. Teine lugemine on lõpetatud.

---

5. 15:22 Okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu (518 SE) teine lugemine

15:22 Aseesimees Enn Eesmaa

Kuues päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud pereküvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste ... Kuidas? Andestust! Istungi juhataja ruttab ajas ette otsekui Mati Talvik. Me läheme edasi ja meil on käsil viies päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seaduse eelnõu 518 teine lugemine. Palun kõnetooli Helmen Küti!

15:23 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Head ametikaaslased! Tahan teile tutvustada, mis toimus esimese ja teise lugemise vahel sotsiaalkomisjonis – lihtsalt meeldetuletuseks, kuna vahepeal on olnud päris pikk aeg. See eelnõu näeb ette represseeritu toetuse kasvu 192 eurolt 230 euroni. Samuti nähakse ette sotsiaaltoetus enamatele inimestele, kes saadeti sunniviisiliselt tuumakatastroofi piirkonda katastroofi tagajärgi likvideerima. Ütlen kohe ka ära, et seaduseelnõu oli esimesel lugemisel teise pealkirjaga kui täna. Esimesel lugemisel oli selle Vabariigi Valitsuse algatatud eelnõu pealkiri selline: "Okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seaduse muutmise ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seadus". Nüüd on pealkirjast likvideeritud üks sõna "muutmise" ja pealkiri on, nii nagu te näete, "Okupatsioonirežiimide poolt represseeritud isiku seaduse ja sotsiaalhoolekande seaduse muutmise seadus".

Vabariigi Valitsus algatas selle eelnõu 27. septembril. Esimene lugemine lõpetati 11. oktoobril. Oma muudatusettepaneku esitas tähtajaks Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon. Sotsiaalkomisjon saatis omalt poolt eelnõu arvamuse saamiseks ka Eesti Tšernobõli Ühingule, Pärnumaa Tšernobõli Ühendusele Gamma ja Eesti Memento Liidule, kust märkusi ja ettepanekuid eelnõu kohta ei laekunud. Sotsiaalkomisjon arutas eelnõu oma istungil 9., 13. ja 20. novembril. Komisjoni 9. novembri istungile olid kutsutud kõik, kellele me olime arvamuse avaldamiseks kirja saatnud. Osalesid Pärnumaa Tšernobõli Ühenduse Gamma juhatuse liige Aare Uind, Eesti Memento Liidu esimees Leo Õispuu ja aseesimees Tiiu Teesalo, Sotsiaalministeeriumi sotsiaalkindlustuse osakonna peaspetsialist Liidia Soontak ja õigusnõunik Susanna Jurs. Komisjoni istungile, mis toimus 13. novembril, kutsusime ka Andmekaitse Inspeksiooni peadirektori Viljar Peebu ja Justiitsministeeriumi avaliku talituse nõunikud Merike Kaevu ja Mirjam Rannula.

Nüüd siis muudatusettepanekute juurde. Esimene muudatusettepanek oligi jätta välja sõna

"muutmise", mida ma teile juba märkisin. Teine muudatusettepanek, mille esitas Isamaa ja Res Publica Liidu fraktsioon, pani ette täiendada seadust uue paragrahviga ja luua õiguslik alus okupatsioonirežiimide poolt repressseeritud isikute esiletoomiseks ning ühtlasi neile tunnustuse avaldamiseks. Kuna okupatsioonirežiimide poolt repressseeritud isikute andmete töötlemisel on tegemist isikuandmete töötlemisega, mille kohta kehtib isikuandmete kaitse seadus, siis on vaja teha repressseeritud seaduses nimetatud muudatus ehk lisada seadusse täiesti uus paragrahv, mis puudutab delikaatseid isikuandmeid ja nende töötlemist. Kuna me soovisime Andmekaitse Inspeksioonilt kinnitust, et see on vajalik, siis nagu ma juba ütlesin, me palusime 13. novembri istungile esindajad nii Andmekaitse Inspeksioonist kui Justiitsministeeriumist. Ja tõepoolest selgus, et see on vajalik muudatus, ning komisjon seda muudatusettepanekut toetas.

Muudatusettepanek nr 4, mille tegi sotsiaalkomisjon, soovitakse eelnõu täiendada. Komisjon esitas selle Sotsiaalministeeriumi ettepanekul, sest muidu tekkinuks olukord, kus asjaomase sotsiaaltoetuse saajate loetelust oleks välja jäänud isikud, kes olid Eestist lahkunud näiteks õppima või sõjaväkke, kuid suunati sealt tuumakatastroofi tagajärgi likvideerima. See ei olnud eelnõu eesmärk ja pärast seda parandusettepanekut on ka nendel inimestel õigus taotleda nimetatud toetust.

Sotsiaalkomisjon langetas oma 13. novembri istungil ka menetluslikud otsused. Otsustati teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu 22. novembri istungi päevakorda ja teine lugemine lõpetada, saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lõpetatakse, 6. detsembriks ja viia siis läbi lõpphääletus. Kõik otsused langetati konsensusega. Aitäh!

15:28 Aseesimees Enn Eesmaa

Kas sotsiaalkomisjoni esinaisele on küsimusi? Ei ole. Suur aitäh! Kuna on tegemist teise lugemisega, siis saan avada läbirääkimised kõigile Riigikogu liikmetele. Seda soovi ei ole. Sel juhul vaatame üheskoos läbi neli muudatusettepanekut. Esimese muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Teise muudatusettepaneku on esitanud Isamaa ja Res Publica fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda sisuliselt. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Oleme kõik muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 518 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

6. 15:29 Perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (517 SE) teine lugemine

15:29 Aseesimees Enn Eesmaa

Kuues päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 517 teine lugemine. Palun ettekandjaks sotsiaalkomisjoni aseesimehe Monika Haukanõmme!

15:29 Monika Haukanõmm

Austatud härra juhataja! Head Riigikogu liikmed! Mul on suur au tutvustada teile perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 517 menetlemist esimese ja teise lugemise vahel. Kuna esimene lugemine siin saalis toimus juba 11. oktoobril ja sellest on üksjagu aega möödunud, siis ma tutvustan teile hästi põgusalt eelnõus pakutud seitset muudatust, enne kui lähen komisjonis toimunu juurde.

Nagu ma ütlesin, eelnõu eesmärk on teha perehüvitiste süsteemis seitse muudatust. Esimene neist on selline, et isal on võimalik jääda isapuhkusele senise kümne tööpäeva asemel 30 päevaks ning kasutada oma õigust emaga samal ajal või eraldi. Teine muudatus on see, et isa täiendava vanemahüvitise saamise õigus ei sõltu tulevikus enam isa eelnevast töösuhtest ega töötamise lepingulisest vormist. Kolmas muudatus: vanemahüvitise maksmist saab peatada ja jätkata vastavalt isiku soovile kuni lapse kolmeaastaseks saamiseni. Neljas muudatus: vanemahüvitise maksmise ajal on võimalik pärast seaduse vastuvõtmist teenida töist tulu kuni pool vanemahüvitise ülempiirist – 2018. aastal on see umbes 1544 eurot kalendrikuus –, ilma et hüvitist vähendataks. Praegu on see summa 470 eurot.

Vanemahüvitise saajale tagatakse senise poole hüvitise asemel terve hüvitise määr. Viies ettepanek puudutab vanemahüvitise arvutamise aluseks olevat perioodi, see seatakse sõltuvusse lapse sünnikuupäevast. Praegu võetakse aluseks eelnev kalendriaasta, täna teie laual oleva seaduseelnõu kohaselt aga lapse sünnile eelnevad 12 kuud. Kuuendaks kehtestatakse kolmikute ja enamaarvuliste mitmikute vanema toetus, mis on 1000 eurot kuus kuni laste 18-kuuseks saamiseni. Viimane muudatus puudutab lapsehooldustasu, mille maksmine lõpetatakse ning vastavad vahendid integreeritakse edaspidi vanemahüvitise skeemi. See oli kiirpilk sellele, mida see eelnõu sisaldab.

Sotsiaalkomisjon menetles seda eelnõu viiel istungil. Tähtjaks esitasid oma muudatusettepanekud Reformierakonna fraktsioon ning Riigikogu liikmed Maris Lauri ja Monika Haukanõmm. Esimesele komisjoni istungile, kus me seda arutasime, olid kutsutud ka Marko Udras Eesti Kaubandus-Tööstuskojast ning Peep Peterson Eesti Ametiühingute Keskliidust. Mõlemad kinnitasid, et nad toetavad seaduse eesmärki muuta vanemahüvitise süsteem paindlikumaks. Samas juhtis kaubandus-tööstuskoja poliitikakujundamise ja õigusosakonna juhataja Marko Udras tähelepanu sellele, et praegu on nn etteteatamistähtaeg, kui lapsevanem soovib lapsehoolduspuhkust, liiga lühike. Lähtuvalt töölepinguseadusest ja üldisest korrast on see 14 päeva. Tehti ettepanek, et see võiks olla pikem. Sama murega tulid välja ka sotsiaalkomisjoni liikmed – nemadki juhtisid sellele probleemile tähelepanu. Kaubandus-tööstuskoda tegi nii kirjalikult kui ka komisjonis ettepaneku muuta etteteatamisaeg pikemaks, ideaalis võiks see olla 30 päeva. Sotsiaalministeeriumi esindaja selgitas meile, et nad on juba leppinud kaubandus-tööstuskoja esindajate ja teiste huvigruppidega kokku, et seda teemat arutatakse edasi ja kindlasti see tuleb lauale, sest see on oluline probleem. Aga seda tehakse järgmises etapis järgmise eelnõuga, mis peaks meie laudadele jõudma tuleva aasta kevadel, ametniku kinnitusel umbes märtsikuus.

Peep Peterson oli eelnõuga nõus, aga ta tõi välja ka hoopis teistsuguseid teemasid. Ta tõstatas näiteks küsimuse, et isapuhkuse perioodi pikendav säte võiks jõustuda varem, mitte alles 2020. aastal, sest sellist paindlikkust me väga vajame. Aga selgus, et asjad on mõnikord lihtsamad, kui nad meile tunduvad. Põhjus, miks selline oluline muudatus ei saa varem jõustuda, puudutab IT arendusi. Veel tõstatas Peep Peterson sellise teema, et 1/3 rahaliselt hüvitatava vanemapuhkuse ajast oleks ette nähtud isadele. Isapuhkus võiks seega olla pikem kui kuu aega. Ta tõi lauale ka küsimuse, mis puudutab lapsehoidu. See küll ei ole seotud konkreetse eelnõuga, aga ta võttis jutuks võimaluse, et söimekoht on tagatud juba lapse üheaastaseks saamisest alates. Loomulikult on ta nõus kõigi viidatud muudatustega, sest need muudavad süsteemi paindlikumaks. Selle nimel, et meil oleks rohkem lapsehoiukohti, et meil ka alusharidus- ja lapsehoiuse süsteem oleks paindlikum ja lähtuks rohkem lastevanemate soovidest, lubas Sotsiaalministeerium jätkata koostööd Haridus- ja Teadusministeeriumiga.

Oma järgmisel istungil jõudsime ka muudatusettepanekuteni. Lubage mul lühidalt neid siinkohal tutvustada. Esimene muudatusettepanek, mida tutvustas Maris Lauri, on Eesti Reformierakonna fraktsiooni tehtud. Fraktsioon paneb ette jätta ära plaanitud lapsehooldustasu kaotamine. Põhjenduseks toodi, et siis kaob riigipoolne tugi peredele, kes kasvatavad kuni 2-aastaseid lapsi. Milles on asja sisu? 1990. aastatest on meil kehtinud lapsehooldustasu ja seda on käsitatud kui asendussissetulekut. Vanemahüvitise süsteemi tekkimisega ei peeta sellist asendussissetulekut enam mõistlikuks. Arvatakse, et see on natuke ajale jalgu jäänud ja regulatsiooni võiks integreerida üldisesse süsteemi. Millistest summadest me räägime? Lapsehooldustasu kuni lapse 3-aastaseks saamiseni on 38,36 eurot kuus ja kui peres on veel kuni 8-aastaseid lapsi, siis on teiste laste tasu 19,18 eurot. Kui peres on kolm või enam kuni 8-aastast last, siis on lapsehooldustasu samuti 19 eurot ja 18 euro senti kuus.

Teine ja kolmas muudatusettepanek on Maris Lauri tehtud ja seisneb selles, et me võiksime muuta nn kolmikute ja enamalapseliste perede toetuse hoopis mitmikute toetuseks. Praegu meie ees oleva eelnõu kohaselt nähakse ette kolmikute ja enamaarvuliste mitmikute toetus, mis on 1000 eurot kuus kuni laste 18 kuu vanuseks saamiseni. Aga sama suur mure on, kuidas tulla toime siis, kui perre sünnivad kaksikud. See on sama tõsine katsumus. Maris Lauri ettepanek on, et meil võiks olla mitmikute toetus, mis algab alates kaksikute sünnist ja hõlmab ka kolmikuid ja enamaarvulisi mitmikuid, ja see võiks olla kõigile 300 eurot kuus. Ka need ettepanekud ei leidnud komisjoni liikmete enamuse toetust. Miks? Nagu ikka, asjad on seotud rahaga. Sotsiaalministeeriumi ametnik Pirjo Turk selgitas meile, et kui kolmikuid ja enamaarvulisi mitmikuid sünnib Eestis keskmiselt kaks korda aastas, siis kaksikuid sündis näiteks eelmisel aastal 224 paari ja nende arv kasvab aasta-aastalt tänu kunstliku viljastamise paremetele võimalustele.

Üks muudatusettepanek oli minu, Monika Haukanõmme esitatud ja see puudutab seda, kui kaua ette tuleb tööandjat teavitada vanemapuhkuse katkestamisest. Kui praegu on see tähtaeg 14 päeva, siis minu ettepaneku järgi 30 kalendripäeva. Põhimõtteliselt ei vaielnud keegi sellele vastu, sest saadakse aru ka sellest murest, et tööandjal on väga keeruline nii lühikese etteteatamisaja korral asendajat leida. Samas on see ka asendustöötajale väga hea, kui too periood on pikem. Kuid me pörkasime selle muudatusettepanekuga sellise küsimuse otsa, et seda ei peaks reguleerima mitte selles seaduses, vaid töölepingu seaduses ja avaliku teenistuse seaduses. See nõuab aga täiendavat aega, et see muudatus nendesse seadustesse teha. Seega jääme ootama järgmist paketti.

Järgmisena arutasime Eesti Reformierakonna fraktsiooni muudatusettepanekut vanemahüvitise arvestusperioodi kohta. Praeguse regulatsiooni kohaselt arvestatakse vanemahüvitist eelmise aasta sissetuleku järgi, mis tekitab pettuse võimalusi. Reformierakonna fraktsiooni ettepanek on võtta arvestuse perioodiks eelnevad 21 kalendrikuud. Meil toimus loomulikult väga pikk arutelu, milline variant – kas eelnevad 12 kuud või 21 kuud – vähendaks pettuse võimalusi. Eks neid jääb mõlemal puhul. Mõnikord on inimesed väga leidlikud. Teadupärast on ka internetis terve plejaad veebisaite, kus lausa õpetatakse, kuidas seda kõike teha. Nii et päris miinimumini me sääraseid pettusi loomulikult viia ei saa. Samas ei saa üksikute pettuste pärast teha seadust selliseks, et see karistaks kõiki. Pettused tulevad varem või hiljem välja, nende tuvastamisega ja riigilt ebaõiglaselt saadud toetuse tagasinõudmisega tegelevad juba teatud uurimisorganid.

Üks minu esitatud muudatusettepanek puudutas seda, kui pikk võiks olla minimaalne korraga välja võetav isapuhkus. Praegune eelnõu ütleb, et isapuhkust, mis on 30 kalendripäeva, võib võtta välja ka päevade kaupa. Kindlasti oleks vajalik täpsemalt sätestada, kas see periood on minimaalselt viis päeva või rohkem pikk. Tööandjaga kokkuleppel võib seda puhkust võtta tõesti ka päevade kaupa. Miks aga oleks vaja minimaalne päevade arv seadusesse kirjutada? See tuleneb tõsiasiast, et kui meil on selleks ette nähtud 30 kalendripäeva, aga isa võtab näiteks välja puhkuse 6 × 5 päeva, siis on tegelik puhkuseperiood teadlikult pikemaks venitatud. Jällegi, eesmärk on kuritarvituste vähendamine.

Lisaks tegin ettepaneku tuua seaduse jõustumise tähtaeg ettepoole, nii et isapuhkuse pikendamine ei jõustuks 30. juunil 2020, vaid juba 2019. aastal. See ettepanek ei leidnud samuti toetust. See on otseselt seotud IT-arendustega, nagu ka siin saalis on korduvalt teemaks olnud, SKAIS 2 arendamise probleemidega. Aga kõik teised positiivsed muudatused jõustuvad juba 1. märtsil 2018.

13. novembril, kui oli sotsiaalkomisjoni kolmas istung ja me kolmandat korda arutasime seda eelnõu, toimusid hääletused ning langetati ka menetluslikud otsused. Need otsused olid järgmised. Esiteks, teha ettepanek võtta eelnõu menetlemine täiskogu 22. novembri istungi päevakorda ja teine lugemine lõpetada, saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 6. detsembriks ning panna siis eelnõu lõpphääletusele. Kõik otsused tehti konsensusega.

See oleks siis väga lühidalt meie koosolekutel arutletu. Jään ootama teie küsimusi. Aitäh!

15:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Esimese küsimuse ettekandjale esitab Heljo Pikhof. Palun!

15:46 Heljo Pikhof

Aitäh, austatud juhataja! Hea ettekandja! Kas teil oli komisjonis ka arutelu selle üle, et vanemapuhkuse kasutamine võiks olla veelgi paindlikum? Näiteks Rootsis on pool nädalat lapsega kodus ema, pool nädalat isa. Kas sellised võimalused olid ka arutlusel?

15:46 Monika Haukanõmm

Aitäh küsimuse eest! Konkreetselt sellist ettepanekut meil arutlusel ei olnud. Aga nagu ma ütlesin, Sotsiaalministeerium tuleb järgmise aasta kevadel välja täiendava paketiga. Eesmärk ongi muuta vanemahüvitise süsteem veel paindlikumaks, seda just isapuhkuse osas. Ilmselt tuleb seal veel muudatusi, aga neid ma ei oska praegu öelda. Aga kindlasti tahetakse regulatsioon muuta veel paindlikumaks. Aitäh!

15:47 Aseesimees Enn Eesmaa

Raivo Põldaru.

15:47 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Hea ettekandja! Kahju muidugi kuulda, et mitmikute probleemi ei saa paremini lahendada, sest see oleks ju taevane kingitus, kui meil mitmikuid sünniks rohkem ja rahvaarv hakkaks tõepoolest peale 35 aastat kasvama. Aga küsimus on selle kohta, kas kõik opositsiooni ettepanekud on tõesti nii kehvad, et neid ühtegi ei saanud arvestada, välja arvatud üks sinu ettepanek, mida sisuliselt sai arvestada. Muidu läksid läbi ainult komisjoni või ministeeriumi ettepanekud.

15:47 Monika Haukanõmm

Aitäh küsimuse eest! Eks see on demokraatia. Komisjonis hääletati kõiki ettepanekuid. Kahjuks opositsioon on vähemuses ja läbi lähevad just teatud otsused, meeldivad need meile või mitte. Ma usun, et küsimus ei ole alati selles, et opositsiooni ettepanekud on koalitsiooni arvates halvad. Tihtipeale on otsused, mis langetatakse, seotud rahaga või siis sellega, et konkreetne küsimus lahendatakse mõne teise eelnõuga või tulla selle juurde kunagi tulevikus. Ma kindlasti ei usu, et need hääletatakse maha sellepärast, et need on halvad ettepanekud.

15:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Jürgen Ligi.

15:48 Jürgen Ligi

Aitäh! Te ütlesite ühes lauses, et pettustega tuleb võidelda, ja teises lauses, et pettused on ikka ja nendest päris jagu ei saa, aga küll need petjad lõpuks vahele jäävad. Meie ettepanekut tutvustades te ütlesite seda viimast, aga meid huvitab, mille poolest see kaheaastase referentsperioodi ettepanek kehv on. Miks see maha hääletati? Selge see, et pettustega võib minna nii ja teisiti.

15:49 Monika Haukanõmm

See punkt oli komisjonis väga pikalt arutelul, arutati neid perioode. Näiteks kui lapsevanem on 21 kuu jooksul õppima asunud või ta mingil ajal ei tööta, siis kui me jagame selle perioodi kuude arvuga, kas siis sellisel juhul inimene võidab, kui see periood oleks 12 kuud, või ta kaotaks? Sotsiaalministeeriumi ametniku seisukoht oli, et sellel ei ole väga suurt vahet, kui pikk see periood on. Ega ma muud ei oskagi öelda.

15:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Maris Lauri, palun!

15:50 Maris Lauri

Aitäh! Mul on rohkem märkus, hea Monika! Tegelikult puudutas esimene ettepanek, mille Reformierakond tegi, lapsehooldustasu kaotamist, mille tõttu kaob riigi tugi peredele, kes kasvatavad kuni 8-aastaseid, mitte kuni 2-aastaseid lapsi. See oli see põhjus. Lihtsalt selline märkus.

15:50 Monika Haukanõmm

Aitäh! Ju see oli keelevääratus, mida ma tähele ei pannud. Aitäh selle märkuse eest!

15:50 Aseesimees Enn Eesmaa

Heljo Pikhof, palun!

15:50 Heljo Pikhof

Aitäh! Hea ettekandja! Kas te komisjonis arutasite ka sellist võimalust, et vanemahüvitise perioodi pikendada kuni lapse koolimine kuni? Sotsiaaldemokraadid on kunagi esitanud Riigikogule ettepaneku seda perioodi pikendada. Muidugi me ei mõtle suurendada nende kuude arvu, aga võiks olla võimalus need kuud pikema perioodi peale ära jagada. Võib-olla laps vajaks hoopis hiljem rohkem tähelepanu ja oleks hea, kui saaks jätta paar-kolm kuud hilisemasse aega. Kas sellest oli juttu?

15:51 Monika Haukanõmm

Aitäh küsimuse eest! Seda ettepanekut me selle eelnõu raames ei arutanud. Ja ettepanekut see mõte arutlusele võtta ka ei tehtud.

15:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Jürgen Ligi.

15:51 Jürgen Ligi

Aitäh! Kas on karta, et te hakkate seda arutama? Kunagi sai vanemahüvitis rakendatud mõttega, et see säilitab pere sissetuleku kõige raskemal ajal, mil lapsel on eelkõige ema vaja, hea küll, alternatiivina isa, aga põhimõtteliselt ikkagi konkreetset lapse õrnas eas, kus vanema tööl mittekäimine on väga põhjendatud. Kas tõesti hakkab elu minema selles suunas, et seda hüvitist võetakse lihtsalt kui rahapakki, mille suvalisel hetkel saab riigilt sisse nõuda? Ja samal ajal saadakse väikse lapse kõrvalt tööl käia. Kas meil on lootust, et kui riik on kehtestanud mingisuguse poliitika, siis ta ka jääb selle juurde? Kas me jääme selle juurde, et seda toetust on vaja, kui laps on kõige õrnemas eas? Muul ajal on vaja midagi muud. Milline see üldine meelsus on? Kas lähebki kõik metsa või on lootust, et põhiidee jääb jõusse?

15:52 Monika Haukanõmm

Aitäh, härra Jürgen Ligi! Seda küsimust me ei arutanud. Ja kas see tuleb meil arutelule või mitte, eks see oleneb ikkagi sotsiaaldemokraatidest, kas nad teevad selle ettepaneku. Kui nad selle teevad, siis loomulikult komisjon seda arutab. Millise otsuse komisjon teeb, selgub siis, kui see ettepanek on tehtud. Praegu seda teemat laual ei ole. Seda ei olnud senises arutelus ja kuna muudatuste tegemise tähtaeg on läbi, siis selle eelnõuga seoses me seda teemat ei aruta.

15:53 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, teile rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Heljo Pikhof, palun!

15:53 Heljo Pikhof

Austatud juhataja! Head ametikaaslased! Kehtiv seadus täidab ainult osaliselt oma eesmärgi, säilitades riigi toetusel varasema sissetuleku lapsevanemale, kelle tulu väheneb lapse kasvatamise tõttu. Aga oma eesmärgi töö- ja pereelu ühildamise osas seadus ei täida, sest vanemahüvitise süsteem on arutult jäik. Kui perre sünnib laps, saab töö- ja pereelu kokkusõlmimine peaaegselt naise mureks. Käepärase näitena võiks tuua, et vanemahüvitise saajate hulgas on ainult 8% isasid ja kõnekeeles kutsutaksegi hüvitist emapalgaks.

Mispärast on asjalood meil sellised? On's põhjuseks kivilinenud soorollid, ajast ja arust hinnangud, hoiakud või ka isade leige huvi oma põnni vastu? Samas on Eesti naiste tööhõive paljude Euroopa riikide omaga võrreldes juba aastakümneid olnud väga suur. Ka meie naiste keskmine haridustase annab silmad ette suure osa ülejäänud Euroopa naiste ja ka Eesti meeste haridustasemele. Ometi on meeste ja naiste palga lõhe, nagu teame, häbemata suur ja üks peamisi tegureid, mis ahendab naiste võimalusi tööturul, ongi lapsed. Tööandja teab, et naine, olgu ta nii haritud ja nii hea spetsialist kui tahes, võib lapse saada ja teda seeläbi alt vedada. Meie vanemahüvitise süsteem otsekui sunnib noore ema poolteiseks aastaks lapsega koju, kahe järjest sündiva lapse puhul on ema kodus koguni kolm aastat ja nii tekib kutsetöös paus.

Head ametikaaslased! Sotsiaaldemokraadid on pikki aastaid rääkinud vajadusest muuta vanemahüvitise süsteem paindlikumaks. Me esitasime juba 2010. aastal vanemahüvitise skeemi reformiva eelnõu Riigikogu menetlusse, aga siis jäi see toppama. Ent ükskord tuleb see ära teha niikuinii.

Valitsusk koalitsioon on tulnud välja muudatustega, kuidas jäika korda paindlikumaks muuta ja soodustada isade panust lapse kasvatamisse.

Põhjamaades näiteks nõuavad just mehed ise üha häälekamalt võimalust töötada paindlikult ja osajaga, et tasakaalustada töö- ja pereelu. Nende maade perepoliitika, sh ainult isadele määratud tasustatud vanemapuhkus, on lasknud neil kogeda laste eest hoolitsemisega kaasas käivaid võrratuid emotsioone. Otsa tegi lahti Norra, kui hakkas 1993. aastal andma kuu aega vanemapuhkust ainult isadele. Teistest radikaalsem on Island, kus kehtib süsteem, et üheksa kuu pikkusest tasustatud vanemapuhkusest on kolm kuud reserveeritud emale, kolm kuud isale ja ülejäänud kolme kuu üle võib pere ise otsustada. Ka meie siin Eestis oleme rääkinud kolmest kuust ainult isale. Usun, et jõuame sinnamaale üsna pea.

Uuringud näitavad, et lastega koos elavad mehed, hoolivad ja hoolitsevad isad on vähem riskialtid,

kannatavad harvemini depressiooni käes, on üldse paremas toonuses. Vanemapuhkust võtnud Rootsi isade uuringu tulemused näitavad, et meestel, kes olid kuu-kaks lapsega kodus, vähenes sel ajal suremise risk tervelt veerandi võrra, sest lapsed loovad elule kindla struktuuri ja annavad sellele mõtte. Eesti perepoliitika pole senimaani toonitanud isadust ega arvestanud soolist võrdõiguslikkust. Meeste aktiivne tegelemine lastega mõjutab ka naisi ning paarisuhteid. Lapse eest hoolitsemise kohustusi mehega jagades saab naine lühendada pausi karjääris ja panustada rohkem tööellu. See laseks paremini ära kasutada meie kõrgesti haritud naiste teadmisi ja oskusi ning kui naised ametiredelil edasi liiguvad, väheneb ka sooline palgalõhe. Mis tahes eas laste arengule mõjub igati soodsalt, kui isa nende jaoks aega võtab. Mis aga paarisuhtesse puutub, siis on Rootsi uurijad välja toonud, et peredes, kus isad võtsid vanemapuhkust, vähenes tõenäosus, et paar lahutab, suisa 30%.
Palun lisaagea!

15:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

15:57 Heljo Pikhof

Ka sündis sellistesse peredesse rohkem teisi ja kolmandaid lapsi. Uuringute järgi peab 78% eestimaalastest loomulikult, et isa on lastega kodus. Mis aga takistab siis isal lapsega koju jäämast? Vanemahüvitise kasutamise jäik kord ühelt poolt, teisalt aga ajast ja arust mõttemallid, soorollid, mille järgi mees on leiva teenija ning naine, laps seelikusabas, leemekulbi liigutaja. Usun, et vanemahüvitise perioodi hajutamine ja osa vanemahüvitise ainult isadele broneerimine mõjutab soodsalt nii meeste, naiste kui laste heaolu ning seeläbi ka perekonna püsivust ja sündimust, kokkuvõttes kogu rahva ja riigi jätkusuutlikkust. Aitäh!

15:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Maris Lauri!

15:59 Maris Lauri

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Ma tahan selle eelnõu puhul rääkida paarist aspektist ja võib-olla ka muudatusettepanekutest, mille tegi Reformierakond ja mille ma isiklikult tegin. Siin oli küsimus, mispärast opositsioonierakonna ettepanekud toetust ei leidnud. Mina ka ei oska vastata, et kui on, ütleme, kaks analoogset ettepanekut, siis miks just nimelt opositsiooni oma maha hääletatakse. Aga nii juhtus. Ma loodan, et edaspidi suudetakse vähemalt panna sellise ettepaneku juurde märke, et see on sisuliselt arvestatud. Aga see selleks.

Ma alustaksin vanemahüvitise arvestusperioodist. Praegu arvestatakse vanemahüvitist eelmise kalendriaasta sissetuleku põhjal ja see on tekitanud kiusatuse päris suurteks pettusteks. Palgad lükatakse kunstlikult üles, tegelikult ei pruugi last ootava naise sissetulek samal ajal kasvada. Need pettused on märkimisväärsed ja need on ka täheldatavad. Kuidas seda lahendada? Esimene variant võiks olla, et võtame aluseks 12 sünnitusele eelnevat kuud. Ikkagi tekib küsimus, et kui soovitakse pettust teha, siis see pettus leiabki rakendamist. Seepärast ministeerium tuligi välja ettepanekuga arvestada aega 21 kuud enne lapse sündi, millest oleks maha arvatud üheksa kuud enne lapse sündi. Kuna siis ei ole teada, et laps sünnib, ei ole ka võimalik pettust korraldada. Me tegime ettepaneku, et arvestuse aeg oleks 21 kuud ehk need üheksa kuud oleks ka sees. Põhjus oli selles, et väga lihtsalt võib juhtuda, et ema selle 21 kuu sees, sh enne seda üheksat raseduskuud, mingil ajal ei ole töötanud, aga natukene enne lapseootele jäämist leiab töö ja hakkab teenima palka, võib-olla ka väga korralikku palka. Praegune lahendus tähendab talle sisuliselt miinimumhüvitist. Kui arvestuse aluseks on 21 kuud, pikem periood, siis tagab palga teenimise võimalus talle ka natuke suurema sissetuleku. Kusjuures selline pikem periood muudaks pettused mõttetuks. Poleks mõtet kaheksa või seitse kuud enne lapse sündi palk kõrgemaks muuta, sest pikk arvestusperiood lihtsalt tasandub lõpptulemuse ära. Pettuse mõju tekiks siis, kui naise palka tõstetakse väga kõvasti. Kui seda tehtaks, siis paistaks see silma igale kontrollijale. Pettused on meil teatavasti keelatud ja sellistel juhtudel saab need hüvitised tagasi nõuda. Võib-olla seda ei taheta rääkida, aga ministeeriumi pakutud lahendus, et arvestus hakkab käima mitte sünnitusele eelneva üheksa kuu sissetuleku järgi, võimaldab tegelikult riigil raha kokku hoida. Ja mitte

vähe. Ma leian, et meie pakutud lahendus on palju parem, sest see on õiglasem ja motiveerivam ning vähendab ka mureks olevaid pettusi.

Palun lisaiega!

16:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, kolm minutit juurde!

16:03 Maris Lauri

Nüüd minu teisest muudatusettepanekust. Eelnõus on ettepanek kehtestada kolmikute ja enamate mitmikute sünni toetus. Olgem ausad, see ettepanek on emotsionaalselt seotud asjaoluga, et meil sel aastal sündisid nelikud. See on väga tore sündmus, aga minu jaoks tekib praktiline küsimus, kas me peame asjadega tegelema siis, kui nendega tekib emotsionaalne seos. Ma arvan, et nii ei peaks olema. Iga laps on tore, iga laps on vahva, sündigu neid korraka kaks, kolm või neli. Jah, neljaga korraka on kindlasti väga keeruline ja ka kolmega on väga keeruline. Tõesti, ma ei tea seda isikliku kogemuse põhjal, aga ilmselt on ka kaksikutega keeruline hakkama saada, nii nagu ühega. Minu muudatusettepanek lähtuski soovist arutada, kuidas kergendada neid olukordi, kui sünnivad mitmikud. Mind häiris ministri vastus meie küsimustele nii esimesel lugemisel siin saalis kui ka komisjonis. Ta nimelt ütles, et kaks kätt on ju olemas, aga kolmandat meil ei ole ja sellepärast me anname suurema toetuse alates kolmikutest. Tegelikult on ju niimoodi, et ka kahe lapsega, kaksikutega, on väga keeruline ja raske. Meil on peresid, kus ema kasvatab üksinda kaksikuid, ja mitte vabast tahtest. Kas siis nendel ei ole õigust suuremale toetusele?

Samas ma leian, et iga kogukond või siis ametlikult omavalitsus peaks alati märkama, kui tekivad probleemid. Vabal tahtel peaks toega appi minema nendele peredele, kus on sündinud mitmikud ja kus sellega seoses ilmselt tekib ka materiaalseid raskusi. Vahest vajavad vanemad lihtsalt aeg-ajalt kedagi appi lapsi hoidma, sest ise ei jaksa. Alati ei pea appi tulema riik. Mulle meeldiks, kui me ise märkaksime selliseid olukordi kõrvalt.

Ma olen endiselt veendunud selles, et veel parem oleks võimalus mitte anda seda raha, mis on nagu mõeldud selleks, et palgata perele abiline. Jah, 1000 euro eest ilmselt on võimalik leida hoidja, aga ma tuletan meelde, et selle 1000 euro eest tuleb maksta ka maksud, mis tähendab seda, et abilise palgaks jääb 500–600 eurot. Ma tahan teada, kas selle eest on võimalik inimene palgata. Ma kahtlustan, et ei ole. Aga võib-olla on vahel ka kaksikute emadel sellist abilist vaja. Miks nendele seda ei võimaldata? See on põhjus, miks me soovime diskuteerida, kuidas me oma inimesi toetame, kui neil on mitmikud, mis kahtlematult tekitab suuri probleeme.

Kahjuks ma ei jõua seoses isapuhkusega rääkida sellest, et meil on ka pered, kus ei ole isasid. Ei ole selle tõttu, et mõned isad lihtsalt ei osale laste kasvatamises. Nii et kui me pakume lisavõimalusi vaid isadega peredele, siis on see teatud mõttes ebavõrdne kohtlemine. Aitäh!

16:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole. Sulgen läbirääkimised. Eelnõu 517 kohta on esitatud 18 muudatusettepanekut, vaatame need üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Teise muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Maris Lauri, juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Maris Lauri, juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Viienda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda sisuliselt. Kuuenda ja seitsmenda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada neid täielikult. Kaheksanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata. Maris Lauri, palun!

16:08 Maris Lauri

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada!

16:08 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Austatud Riigikogu, koosoleku juhatajana pean ma tõdema, et rahvasaadik Heidy Purga naaber Remo Holsmer on oma välimust tundmatuseeni muutnud ning ta ei ole kunagi nii hea välja näinud. (Naer saalis.) Samas lisan, et tema antud häält ma siiski hääletamisel ei arvesta.

Panen hääletusele kaheksanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus on jätta see arvestamata.

Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 26 rahvasaadikut, vastu oli 44, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Üheksanda muudatusettepaneku on esitanud Riigikogu liige Monika Haukanõmm. Tulenevalt Riigikogu kodu- ja töökorra seaduse § 106 lõikest 2 ei kuulu see muudatusettepanek hääletusele. Kümnenda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. 11. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. 12. muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. 13. muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. 14. muudatusettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. 15. muudatusettepaneku esitas sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. 16. muudatusettepaneku on esitanud samuti sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. 17. muudatusettepaneku esitas Riigikogu liige Monika Haukanõmm, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. 18. muudatusettepaneku esitas sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult.

Oleme muudatusettepanekud läbi vaadanud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 517 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

7. 16:13 Eesti Haigekassa seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (512 SE) teine lugemine

16:13 Aseesimees Enn Eesmaa

Seitsmes päevakorrapunkt. Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Haigekassa seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 512 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Helmen Küti!

16:13 Helmen Kütt

Austatud eesistuja! Head ametikaaslased! Teie ees on Vabariigi Valitsuse algatatud Eesti Haigekassa seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 512. Kuna esimene lugemine toimus juba 11. oktoobril, siis tuletan meelde, et eelnõu eesmärk on viia Eesti Haigekassa tulubaasi laiendamise raames osa riigieelarvest rahastatavaid teenuseid Eesti Haigekassa alla. See vähendaks rahastamise killustatust ja suurendaks tervishoiusüsteemi tõhusust. Eelnõu näeb ette kehtestada Eesti Haigekassa tulubaasi etapiline laienemine ja seoses sellega riigieelarvest kulude üleviimine Eesti Haigekassasse. Valitsus kinnitas 23. aprillil riigieelarve strateegia 2018–2021 läbirääkimiste raames Eesti Haigekassa tulubaasi laiendamise ja panustab sellest eelarvesse 2018. aastal 7%, 2019. aastal 10%, 2020. aastal 11%, 2021. aastal 12% ja 2022. aastal 13% mittetöötavate vanaduspensionäride eest.

Nüüd ma annan ülevaate, mis toimus esimese ja teise lugemise vahel. Alustuseks ma palun, et te teeksite oma laual olevas seletuskirjas ühe paranduse. Seal on näpuviga, ma palun väga vabandust Eesti Reformierakonna fraktsioonilt. Nimelt, esitatud muudatusettepanekuid ei olnud mitte neli, vaid viis. See on see viga. Teil on seletuskirjas kirjas, et muudatusettepanekuid oli neli. Tabelites aga on kõik need viis kenasti näha.

Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 25. septembril. Esimene lugemine toimus 11. oktoobril ja muudatusettepanekute tähtajaks esitati viis ettepanekut. Sotsiaalkomisjon on selle eelnõuga väga palju tegelenud, see oli viie istungi päevakorras. Tõsi, 16. novembril, kus oli ka plaan seda teemat arutada, seda vajadust ei olnud, sest 13. novembril me hääletasime muudatusettepanekud läbi. Seega toimus sisuline töö nimetatud eelnõuga neljal istungil.

26. novembriks ehk siis esimeseks sotsiaalkomisjoni istungiks peale esimest lugemist kutsusime kohale ka huvigruppide esindajad. Osalesid Eesti Perearstide Seltsi juhatuse liige Eero Merilind, Eesti Haigekassa juhatuse liige Pille Banhard, Eesti Arstide Liidu esindajad Andres Kork ja Katrin Rehema, Eesti Haiglate Liidu juhatuse esimees Urmas Sule, Sotsiaalministeeriumi terviseala asekanstler Maris Jesse, tervisesüsteemi arendamise osakonna nõunikud Kaija Kasekamp ja Kristel Siiman, Eesti Töandjate Keskliidu juhataja Toomas Tamsar ja Eesti Ametiühingute Keskliidu esimees Peep Peterson. Erinevad arvamused, mis öeldi, on väga hästi ka seletuskirjas välja toodud, aga markeerin mõned ka siin. Eesti Töandjate Keskkliit leiab, et eelnõuga tehtav suur ja põhimõtteline muudatus tervishoiu rahastuse süsteemis vajab laiemat kaasatust ja kajastust. Ka ei ole keskkliidu arvates kaasatud tervishoiuteenustega seotud organisatsioone. Olulised muudatused on jõudnud eelarvesse, ilma et oleks olnud väljatöötamiskavatsust või kaasatud sotsiaalpartnereid. Sotsiaalministeeriumi esindaja ütles sellele vastates, et tervishoiu rahastamist Eestis on väga põhjalikult analüüsitud juba aastast 2005. Nii riigisisised kui ka rahvusvahelised uuringud näitavad, et Eesti Haigekassa tulubaasi sõltumine vaid sotsiaalmaksust ei ole jätkusuutlik, eriti arvestades meie vananevat elanikkonda. Pensionäride eest täiendavat panustamist on Maailma Terviseorganisatsioon ehk WHO Eestile korduvalt soovitanud juba 2005. aastast peale. Lisaks on Sotsiaalministeerium juba selgitanud, et Vabariigi Valitsus otsustas selle eelnõu koostada ilma väljatöötamiskavatsuseta, kuna erinevad alternatiivid on aastate jooksul läbi kaalutud ning eelnõu on tutvustatud paljudele tervishoiuga seotud osapooltele, kes menetluse käigus ka oma ettepanekuid on esitanud. Selle seaduseelnõu eesmärk ei ole muuta ravikindlustuse põhimõtteid muus osas, kui on antud täiendav ravikindlustus usuliste ühenduste registrisse kantud kloostrite liikmeskonda kuuluvatele munkadele ja nunnadele.

Eesti Arstide Liit tegi ettepaneku jätta kiirabi ja HIV/aidsi ravimite rahastamine riigieelarvesse, sest tegu on rahva tervise ning riigi sisejulgeoleku seisukohalt strateegiliste kuluartiklitega. See eeldab asjaomaseid muudatusi eelnõu §-s 9 "Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise". Sotsiaalministeeriumi esindaja selgitas, et selle eelnõu näol on tegemist tervikpaketi ja see tähendab, et haigekassa tulubaasi laiendamise automaatse valemi rakendamine ja riigieelarvest haigekassale üleminevate teenuste rahastamise muutmise on omavahel seotud. Peep Peterson toonitas, et tegelikult on tervishoidu lisaraha toomine väga vajalik, seda on oodatud kaua ja pikad järjekorrad ei ole kellelegi meele järgi.

Meie 7. novembri istungil tutvustati muudatusettepanekuid. Maris Lauri tutvustas Reformierakonna omi, Sotsiaalministeerium aga neid, mis nad olid veel täiendavalt esitanud. Tutvustan nüüd teile ka muudatusettepanekuid. Muudatusettepanek nr 1, mille tegi sotsiaalkomisjon: täiendada üht eelnõu sätet nii, et sarnaselt kiirabiga kehtestatakse ka meditsiinilise kaugkonsultatsiooni teenuse eest makstava tasu arvestamise meetoodika ja selle teenuse hind kehtestatakse valdkonna eest vastutava ministri määrusega Eesti Haigekassa nõukogu ettepanekul. See rakenduks alles 2019. aastal. Seega on aega meetoodika välja töötada ja 2018. aasta esimesel poolel teha uued hinnaarvestused.

Muudatusettepaneku nr 2 tegi Eesti Reformierakonna fraktsioon: muuta seadust nii, et haigekassa eelarve kulud jagunevad ravikindlustuse kuludeks, riigieelarve eraldisest finantseeritavateks tervishoiukuludeks ja haigekassa tegevuskuludeks. Selgituse kohaselt on muudatusettepaneku eesmärk hoida lahus eri tuluallikatest finantseeritavad kulud. Sotsiaalministeeriumi esindaja seda ettepanekut ei toetanud. Ta selgitas, et haigekassa eelarve kulud jagunevad tervishoiukuludeks ja haigekassa tegevuskuludeks.

Nüüd kolmas muudatusettepanek, mille on teinud Eesti Reformierakonna fraktsioon: haigekassa reservkapital peab edaspidigi jääma ravikindlustussüsteemile makromajanduslikest muutustest tulenevate riskide vähendamiseks. Ei ole õige laiendada seda muude haigekassa kohustuste täitmiseks, mida finantseeritakse riigieelarve teistest vahenditest. Muudatusettepanek on seotud eesmärgiga hoida haigekassa eelarves eraldi ravikindlustusmaksetest ja riigieelarve eraldistest laekuvad vahendid. Sotsiaalministeeriumi esindaja seda ei toetanud.

Muudatusettepaneku nr 4 esitas Eesti Reformierakonna fraktsioon. Selle sisu on, et haigekassa riskireserv peab jääma ravikindlustussüsteemile võetud kohustustest tulenevate riskide vähendamiseks. Ei ole õige laiendada seda muude haigekassa kohustuste täitmiseks, mida finantseeritakse riigieelarve teistest vahenditest. Muudatusettepanek on seotud eelkõige eesmärgiga ära hoida haigekassa eelarves eraldi ravikindlustusmaksetest ja riigieelarve eraldistest laekuvad vahendid. Reserve arvestatakse üksnes esimeselt. Sotsiaalministeeriumi esindaja muudatusettepanekut ei toetanud.

Muudatusettepaneku nr 5 tegi sotsiaalkomisjon. Sellega luuakse volitusnorm meditsiinilise kaugkonsultatsiooni teenuse eest makstava tasu arvestamise metoodika ja selle teenuse hinna kehtestamiseks.

Muudatusettepaneku nr 6 tegi ka sotsiaalkomisjon. See puudutab eelkõige siirdamisasutuste ülesandeid. Ettepaneku kohaselt jagatakse riikliku siirdamisasutuse ülesanded sisu järgi otse seaduses siirdamiskeskuse ja siirdamisasutuse vahel ning muudetakse rakkude, kudede ja elundite hankimise, käitlemise ja siirdamise seaduse üht punkti. Haigekassa saab otse seadusega siirdamiskeskusele pandavate ülesannete täitmist rahastada Eesti Haigekassa tervishoiuteenuste loetelu alusel. See siirdamise teema on komisjonis pikalt üleval olnud. Õnneks on nüüd leitud kompromiss ja saavutatud kokkulepe asutustega, kes siirdamisega tegelevad.

Muudatusettepanek nr 7, mille tegi Eesti Reformierakonna fraktsioon, puudutas ka muudatusettepanekut nr 2. Õigemini see on väga seotud selle ettepanekuga. Sotsiaalministeeriumi esindaja nimetatud ettepanekut ei toetanud. Ettepanek nr 2 on hoida haigekassa eelarves eraldi ravikindlustusmaksetest ja riigieelarvelistest vahenditest laekuvad vahendid ja selle selgitus on toodud muudatusettepaneku nr 2 juures. Muudatusettepaneku nr 8 esitas sotsiaalkomisjon. See puudutab ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadust, sama põhimõtet järgitakse ka järgmisena päevakorras olevas eelnõus 514. Eelnõust 512 jäetakse välja § 8 punkt 11. See kajastub eelnõus 514.

Muudatusettepanekuga nr 9, mille esitas sotsiaalkomisjon, täpsustatakse volitusnormi. Eraldise väljamaksmise alused on eelnõu kohaselt kirjas tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 51 lõikes 3 ega vaja määruses eraldi reguleerimist.

Muudatusettepaneku nr 10 esitas Eesti Reformierakonna fraktsioon. Eesmärk on ettepaneku esitaja selgituse kohaselt selgelt hoida lahus riigieelarve eraldistest rahastatavad tervishoiuteenused ravikindlustushüvitistest, et vältida riigi kohustustest – näiteks kiirabi, viljatusravi, siirdamiskeskus, aidsi /HIV-i ennetus ja konsiiliumide töö – tulenevate teenuste rahastamist kindlustusmaksetest. Riigieelarve eraldisest võib rahastada ka ravikindlustushüvitist. Sotsiaalministeeriumi esindaja seda muudatusettepanekut ei toetanud. Ta tõi välja, et HIV-i ja aidsi ennetamine on juba tervishoiuteenus, mida osutatakse ravikindlustuse seaduse alusel, ja seda tehakse nii haiglates kui perearstikeskustes. Muudatusettepanek nr 11, mille esitas sotsiaalkomisjon, puudutab antidootide varu moodustamise sätet. Keelelise korrektuuri käigus jäeti § 57² lõikest 2 välja lauseosa "millega volitatakse riigi haldusülesannet täitma käesolevas seaduses sätestatud tingimustel ja korras".

Muudatusettepanek nr 12, mille tegi sotsiaalkomisjon, puudutab tervishoiuteenuste korraldamise seaduse § 66⁷ lõiget 2. Läbirääkimistel Terviseameti, Maksu- ja Tolliameti ning Riigi Tugiteenuste Keskusega on selgunud, et tehniliselt ei ole võimalik olukord, kus Terviseamet korraldab perearstide asendust ka järgmistel aastatel – ta kannab perearstide asendajad töötamise registrisse –, aga samal ajal maksab neile töötasusid välja haigekassa. See muudatusettepanek on, nagu ma ütlesin, sotsiaalkomisjoni esitatud.

Muudatusettepanekuga nr 13 soovitakse muuta seaduse jõustumise sätteid tulenevalt ettepanekust kehtestada meditsiinilise kaugkonsultatsiooni teenuse hind alates 2019. aastast.

Juhtivkomisjon langetas menetluslikud otsused, mis on kirjas 13. novembri istungi protokollis. Siis toimus ka kõikide nende muudatusettepanekute hääletamine. Menetluslikud otsused olid järgmised: teha ettepanek võtta eelnõu täiskogu 22. novembri istungi päevakorda ja teine lugemine lõpetada; saata eelnõu kolmandale lugemisele, kui teine lugemine lõpetatakse, 6. detsembriks ja viia siis läbi eelnõu lõpphääletus. Kõik need otsused olid konsensuslikud. Seda ka veel, et sotsiaalkomisjon arutas oma 20. novembri istungil, et normitehnilistel põhjustel on vaja ümber hääletada muudatusettepanekud nr 5 ja 13. Nende punktide hääletamisel oli samuti täielik konsensus. Andsin teile väikese ülevaate sellest, mis toimus komisjonis. Pikemat ülevaadet saate kõik lugeda protokollidest. Ootan küsimusi. Aitäh!

16:28 Aseesimees Enn Eesmaa

Ja neid on. Urmas Kruuse, palun!

16:28 Urmas Kruuse

Aitäh, auväärt istungi juhataja! Väga auväärne ettekandja! Te mainisite mitu korda oma ülevaates seda, et Sotsiaalministeeriumi esindaja oli vastu ettepanekule, kuidas ravikindlustatute raha eraldi hoida. See viitab sellele, et neil peaks kasutada olema väga selge skeem, kuidas seda riski ikkagi vältida ja hoida ära olukord, kus selle raha, mis peaks tulevikus kasvades minema ravikindlustatule parema teenuse, kaasa arvatud eriarstiabi osutamiseks, sööb ära näiteks kiirabiteenuse või muu teenuse edasiarendus. Nii kaua, kuni see oli riigieelarves, oli teatud mõttes tagatud selle summa nominaalne kasv vastavalt eelarve kasvule. Kuidas seda siis tulevikus ära hoitakse?

16:29 Helmen Kütt

Suur aitäh! Tõepoolest, see eelnõu ongi esitatud selliselt, et see raha on ühiselt haigekassa eelarves. Nii jälgitakse seda, et näiteks ka kiirabi saab vajaduse korral kiiresti reageerida, jne. Kohustused ei kao kuskile. Mis puudutab tulubaasi laiendamist, siis nagu ma ütlesin, need protsendid, mis lisanduvad, on vajalikud lihtsalt selleks, et haigekassa rahastamine oleks jätkusuutlik. Eelnõu oli esitatud selliselt, et raha on koos, ja selle tõttu oli ka Sotsiaalministeeriumi esindaja nimetatud muudatusettepanekute vastu.

16:29 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Krista Aru!

16:29 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud komisjoni esimees! Ma küsin Eesti Arstide Liidu ettepaneku kohta. Kui Eesti Arstide Liit teeb sisulise ettepaneku, siis on see ilmselt meedikutel väga hästi läbi kaalutud ja mõistlik. Kui palju komisjon arutas selle ettepaneku sisu ja otstarbekust, lähtudes nimelt Eesti Arstide Liidu ettepaneku eesmärgist?

16:30 Helmen Kütt

Aitäh teile! Nimetatud huvigrupid olid kaasatud komisjoni 26. oktoobri istungil, kus Eesti Arstide Liidu esindaja esitas mitu ettepanekut, mis puudutasid kiirabi ning HIV- ja aidsiravimite rahastamist. Ta tegi ettepaneku muuta eelnõu § 9 "Tervishoiuteenuste korraldamise seaduse muutmise". Väga palju küsimusi esitati. Tõdeti ka seda, et HIV- ja aidsiravimite rahastamine on seni toimunud riigieelarvest, kuna need peavad olema kättesaadavad kõigile ja samas sõltumata sellest, et kas viirusekandjad või aidsihaiged on kindlustatud või mitte. Nende ravi peab olema tagatud. Ja toimub etapiviisiline üleminek, kõik muudatused ei toimu mitte järgmisest aastast. Tervishoiukulude konsolideerimine toimub aastal 2018. Näiteks lähevad üle kulud, mis on seotud viljatusraviga, kudede siirdamise ja meremeeste meditsiinilise kaugkonsultatsiooni teenusega, sügava puudega isikute hambaravi ja anesteesiaga, täiskasvanute hambaraviga, HIV-i konsiiliumi töö toetamise ja täiendava ravimihüvitisega, kiirabi ja perearstide asendajate tasudega. 2019. aastal lähevad üle veel mitmed kulud, samuti 2020. aastal – see toimub etapiviisiliselt. Küsimusi esitati Eesti Arstide Liidule palju, aga ma pean kindlasti ära märkima ka selle, et arstide liit avaldas tunnustust selle eest, et lõpuks ometi on hakatud meditsiinile täiendavalt ressursse eraldama. Ainult maksuraha ehk siis selle 13% abil, mis töötavate inimeste pealt makstakse, ei ole Eesti riik võimeline tagama korralikku tervishoiuteenust.

16:32 Aseesimees Enn Eesmaa

Raivo Põldaru.

16:32 Raivo Põldaru

Aitäh, hea eesistuja! Hea ettekandja! Kuna komisjon otsustas ministeeriumile vastu hakata ja hoida raha ikkagi ühe koti eri soppides, siis küsin: mis olid need põhjendused, et komisjon selliselt vastu hakkas?

16:32 Helmen Kütt

Aitäh! Tõepoolest, kui te soovite, siis ma võin ette kanda, millised olid hääletustulemused. Muudatusettepanekut nr 1, mida ma teile tutvustasin, otsustati arvestada täielikult ja see oli konsensuslik otsus. Kõik hääletasid poolt. Muudatusettepanek nr 2, mis oli Eesti Reformierakonna

fraktsiooni tehtud: arvestada täielikult. Poolt hääletas 5, vastu 4. Nagu näete, komisjonis toimub demokraatlik hääletamine, otsuseid langetatakse hääle arvu järgi. Muudatusettepanek nr 3, Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud: poolt 5, vastu 4. Muudatusettepanek nr 4, Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud: arvestada täielikult, poolt 5, vastu 4. Muudatusettepanek nr 5: arvestada täielikult. Seda ei olnudki vaja hääletada, sest keegi hääletamist ei nõudnud. Muudatusettepanek nr 6, jälle oli tegemist konsensusliku otsusega, keegi hääletamist ei nõudnud. Muudatusettepanek nr 7, Eesti Reformierakonna fraktsiooni esitatud: poolt 5, vastu 5, järelkult läks täielikult arvestamisele. Muudatusettepanek nr 8, sotsiaalkomisjonilt: konsensuslik otsus arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 9, sotsiaalkomisjonilt: konsensuslik otsus arvestada täielikult. Muudatusettepanek nr 10, Eesti Reformierakonna fraktsioonilt: poolt 5, vastu 4. Muudatusettepanek nr 11: konsensus. Muudatusettepanek nr 12: konsensuslik otsus arvestada täielikult ning see käib ka ettepaneku nr 13 kohta.

16:34 Aseesimees Enn Eesmaa

Jürgen Ligi.

16:34 Jürgen Ligi

Aitäh! Hea ettekandja! Ma kuulan juba ma ei tea mitmendat korda, et haigekassa rahastamise probleem on kuidagi ära lahendatud. Kas sotsiaalkomisjon tõesti ei ole tähelepanu pööranud asjaolule, et see, kes seda lahendab, on ise piltlikult öeldes pankrotis? Eelarvest lihtsalt haigekassasse raha välja kirjutada ei tähenda ju mitte midagi! Kas teil on siis alternatiivne plaan, et haigekassa toetab riigieelarvet? Riigieelarve on ju väga tõsisel struktuursel miinuses, Euroopa Komisjoni hinnangul on see miinus 350 miljonit.

16:35 Helmen Kütt

Suur aitäh teile küsimuse eest! Riigieelarve küsimust selles kontekstis sotsiaalkomisjon ei arutanud. Küll arutasime me neid eelnõus toodud protsente, mis puudutavad pensionäride eest lisatasu maksmist haigekassa eelarvesse. Seda ma juba mainisin. Võin ka summad öelda, võib-olla on näitlikum. 2018. aastal suunatakse tervishoidu lisaraha 34 miljonit, 2019. aastal 46 miljonit, 2020. aastal 53 miljonit ja 2021. aastal 76 miljonit. Sellest küll sotsiaalkomisjonis räägiti.

16:35 Aseesimees Enn Eesmaa

Margus Tsahkna.

16:35 Margus Tsahkna

Aitäh! Lugupeetud komisjoni esimees! Ma tahan kõigepealt kiita sotsiaalkomisjoni tööd. Kolleeg Urmas Kruuse mainis üht väikest muret, mis on minu arvates sisuline, kui riigieelarvelisel rahastamisel olevad teenused tõstetakse haigekassa alla ja ka finantside mõttes muutuvad nad üheks pisikeseks osaks suurest haigekassa eelarvest. Komisjon, ma saan aru, on läinud süvitsi ja toetanud neid muudatusettepanekud, et nad jääksid sellesse suurde eelarvesse n-ö väikeste soppidena või eraldi eelarvetena, et me näeksime vähemalt seda, et rahastamine jätkub. Kuna mul ei ole sellist suurt fraktsiooni aparaati selja taga ja ma olen siin akna all, siis ma küsin teilt kui sotsiaalkomisjoni esimehelt: kas te soovitate mul toetada sotsiaalkomisjoni ettepanekuid, kui siin saalis tuleb täna hääletamine?

16:36 Helmen Kütt

Mina soovitan teil hääletada südametunnistuse järgi. Ma pean ütlema ka, et sotsiaalkomisjonis ei olnud arutelu selle üle, kuidas üks või teine Riigikogu liige hääletab, ka Margus Tsahkna teema seal üles ei tõusnud. Küll aga puudutati seda aega, kui Margus Tsahkna oli minister. Teie kõrval oli ka üks teine, sotsiaaldemokraadist minister, aga asjad ei liikunud ja raha täiendavalt juurde ei tulnud.

16:37 Aseesimees Enn Eesmaa

Aitäh! Meie reeglid soovivad mul nüüd avada läbirääkimised. Palun, Maris Lauri!

16:37 Maris Lauri

Hea juhataja! Head kolleegid! Ma tuln siia pulti selleks, et selgitada, miks on tähtis hoida riigieelarvest ja ravikindlustuse maksest tulevad summad haigekassas eraldi. Esiteks teen ma täpsustuse – ma jätkan seda korrutamist. Meil ei ole tegemist rahaeraldusega pensionäride arvel või pensionäride eest. Meil on tegemist riigieelarvelise eraldisega, mille arvutamisel lähtutakse pensionideks minevast summast. Olgem korrektsed! Korrektsus eelkõige, sest kui me räägime valesti, siis me ka mõtleme valesti ja siis me teeme ka valesid otsuseid.

Aga nüüd nendest põhjustest, miks need summad peavad eraldi olema. Seda sellepärast, et ravikindlustuse puhul, nagu ka see sõna ütleb, on tegemist kindlustusega ehk maksja saab selle eest midagi vastu. Kui ma olen kindlustatud, siis mul on õigus midagi vastu saada. Meil on teatavasti seaduse järgi kindlustatud need inimesed, kes on maksjad – kelle eest maksab riik või kes ise maksavad oma tulude pealt. Need on ravikindlustatud inimesed. Ja veel on meil ravikindlustatutega võrdsustatud isikud, kellest kõige suurem grupp ongi pensionärid. Nendega on seotud ette määratud kulud. Kui te olete haige, siis arstidele makstakse teenuse eest, te saate ravimeid. Te jääte haigeks ja teile makstakse sel ajal haigushüvitist. See on see, mille eest te ennast kindlustate.

Lisaks on riigil terve hulk muid tervishoiualaseid kohustusi, mida seni on valdavalt korraldanud ministeerium, aga ka Tervise Arengu Instituut ja muud asutused. Need on riigi finantseerimisel. Kõige tuntum ja olulisem nendest on kiirabi. Kiirabi on sellepärast riigieelarvest finantseeritud, et sellele abile on meil kõigil õigus, ükskõik, kes me oleme ja kas me oleme siin ajutiselt või alaliselt. Seost kindlustusega ei ole. Sellised asjad, mis on n-ö absoluutselt vajalikud ükskõik mis juhul, on riigi kohustused. See on ka kontseptsiooni mõttes, teoreetiliselt alati nii olnud.

Kui nüüd tehakse see eraldi haigekassasse ja rahad aetakse segi, siis võib ühel hetkel juhtuda nii, et riigilt enam raha juurde ei tule. Järgmistel aastatel tõesti need summad kasvavad. Paneme protsente juurde ja tekib mulje, et raha on palju. Ma kujutan ette, et järgmisel ja ülejärgmisel aastal ongi tunne, et haigekassas on raha lõpmatult palju. Aga ühel hetkel seda niisama juurde ei tule. Ja mingil ajal kasvavad kulud sellistele asjadele, mis ei ole tervisekindlustusega seotud, väga suureks ning siis hakatakse tegema seda, mida ei tohi teha: riigi kohustuste täitmist hakatakse finantseerima kindlustatute maksetest. See on põhjus, miks tuleb asjad eraldi hoida. Ja see ei tähenda bürokraatia kasvu. Meil tuleb lihtsalt haigekassas hoida arvestust selle üle, millised on riigi kohustused, ja vaadata, et need riigi kohustused oleksid kaetud riigipoolse rahaeraldusega, mitte tehtud ravikindlustuse arvel. See on kõik, mida on nõutud. Ja kui see raha saab otsa, siis peab riik raha selleks juurde panema.

Mul on väga hea meel, et kui me komisjonis meie ettepanekuid hääletasime, siis leidsid need mõistuspärased ettepanekud toetust. Ma loodan, et niimoodi jääb ka eelnõusse, kui me selle eeldatavasti 6. detsembril seadusena vastu võtame. Aitäh!

16:41 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Monika Haukanõmm!

16:42 Monika Haukanõmm

Härra juhataja! Head Riigikogu liikmed! Eelnõu 512, millega muudetakse Eesti Haigekassa seadust ja muid seadusi, on koostatud kaheldamatult ülla eesmärgiga tagada Eesti inimestele arstiabi parem kättesaadavus ja tervishoiu jätkusuutlikkus. Ka soovitakse astuda samme Eesti Haigekassa toimimise tõhustamiseks ja suuremate tulude saamiseks muudest allikatest. Oleme selle poolt kahe käega ja mõistame seda, et ainult tööjõumaksude abil tervishoiu ülalpidamine ei ole kauges perspektiivis jätkusuutlik.

Samas on see ministeeriumi esitatud eelnõu natuke segadust tekitav, sest sellega soovitakse muuta meie tervishoiu rahastamise süsteemi, mis toob kaasa paraja kontseptuaalse segaduse. Ma loodan südamest, et need otsused, mis sotsiaalkomisjon Eesti Reformierakonna fraktsiooni ettepanekutele toetudes tegi, leiavad toetust ka täna siin suures saalis. Kui me neid sotsiaalkomisjonis heaks kiidetud muudatusi ei toeta ja hääletus peaks minema teistmoodi, on segadust rohkem kui rubla eest.

Miks? Sest haigekassa teenuste rahastamise mudel soovitakse lahti siduda nn ravikindlustusest ja sotsiaalmaksu tuludest. Nii muudetakse tegelikult tervet Eesti tervishoiu rahastamise süsteemi. Kui me ei toeta neid muudatusettepanekuid, siis piirid ravikindlustusmaksete ja riigi poolt finantseeritavate teenuste vahel hägustuvad veelgi. Aga me ju peame oluliseks, et tervishoius tuleb järjest enam lähtuda kindlustuse ja isikliku vastutuse printsiipidest, mitte neist kaugeneda. Samuti võib see tekitada riski, millega ei saa kuidagi nõustuda – pean silmas riski, et haigekassale pannakse teadlikult riigipoolsete

teenuste finantseerimise puudujäägi katmine.

Üks asi tekitab selle eelnõu puhul veel palju segadust. Ministeerium annab oma pressiteadetes teada, justkui tervishoidu tuleb järgmistel aastatel juurde umbes 200 miljonit eurot. See on üks paras kübaratrikk ja tegelikult tuleb n-ö puhast raha juurde 100 miljonit. Aga see selleks.

Selle eelnõu juures on valesti läinud ka see, et kuigi tegemist on väga oluliste ministeeriumi tehtavate muudatustega, on need jõudnud eelnõusse ilma selleta, et oleks koostatud väljatöötamiskavatsus ja kaasatud piisavalt sotsiaalpartnereid. Ning kindlasti ei saa aktsepteerida vastutava ministri säärast suhtumist, et väljatöötamiskavatsus ei aita õigusloome kvaliteedile sugugi kaasa. See ei ole kuidagi õigustatav. Ning kindlasti ei ole põhjus ka selles, et tegemist on kiireloomulise eelnõuga. Me ju teame, et tegelikult on neid muudatusi väga pikalt planeeritud ja ette valmistatud.

Eelnõu eesmärk tagada arstiabi ja ravimite parem kättesaadavus ning tervishoiusüsteemi jätkusuutlikkus on kindlasti väga oluline, väga õigustatud. Kahjuks ei aita riigieelarve tulude ümbertõstmine ühelt eelarverealet teisele kuigi palju tervishoiusüsteemi rahastuse jätkusuutlikkusele kaasa. Toimub ainult rahastuse piiride ja kriteeriumide hägustumine ning ma ei ole kindel, et sellega maksumaksja olukord tegelikult paraneb. Kokku võttes ma loodan, et te kõik toetate komisjoni ettepanekuid ja komisjonis läbi viidud hääletuste tulemusi. Aitäh!

16:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Jürgen Ligi.

16:46 Jürgen Ligi

Austatud esimees! Austatud kolleegid! Siin on palju juttu olnud piasiasjadest ja servapidi ka suurest probleemist. Ma tahaks rääkida ainult sellest suurest. Ei ole ju kiirabi ja muu sellise ümbertõstmine see põhiküsimus. Põhiküsimus on see, et räägitakse, justkui lahendataks tervishoiu jätkusuutmatuse probleem sellega, et antakse eelarves süsteemile raha juurde. See on ju pettus! See on samasugune või veel suurem pettus kui tõsiasi, mida Monika Haukanõmm nimetas: et 200 lisamiljonist rääkides on jutt poole väiksemast nn pärisraha summast, ülejäänud pool on laenuks võetud. Eelarve on ju miinuses. See, et eelarvet hoitakse laenu ja reservide najal üleval ja seda pannakse toetama haigekassa, ei ole ju jätkusuutlik lahendus. See tähendab, et vigane toetab santi. Katsume nüüd fookuse hoida sellel, et tegemist on tervishoiu ostmisega laenu eest, pärast meid tulgu või veeuputus! See on riigi rahanduse kõige tõsisem küsimus. Tervishoiukulud ja nende kontroll on kõige suurem probleem kõigis arenenud riikides, sest tegu on eksponentsiaalse kasvuga mitme teguri mõjul: elanikkonna vananemine, elu kallinemine, jõukuse kasvades aina suurem nõudlus, sest inimesed hakkavad tervisele rohkem mõtlema ja rohkem nõudma. Tervisevahendid ja ravimid kallinevad kiiremini kui muud kaubad ja inimest võib lõputult ravida. Nii et jätkusuutlikkuse küsimust siin küll mingil moel ei lahendata, mängitakse lolli ja mängitakse heategijat. Aitäh!

16:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem kõnesoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Eelnõu 512 muutmiseks on esitatud 13 ettepanekut, vaatame need üheskoos läbi. Esimese muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Teise muudatusettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Priit Sibul, palun!

16:49 Priit Sibul

Ma palun seda muudatusettepanekut hääletada!

16:49 Aseesimees Enn Eesmaa

Hääletame. Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele teise muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt on 31, vastu 41 rahvasaadikut, erapooletuid ei ole. Muudatusettepanek ei leidnud

toetust.

Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun, Priit Sibul!

16:52 Priit Sibul

Palun ka seda muudatusettepanekut hääletada!

16:53 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Kas Riigikogu on valmis hääletama? Tänan! Panen hääletusele kolmanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 31 rahvasaadikut, vastu oli 41, erapooletuid ei olnud. Kolmas muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Neljanda muudatusettepaneku on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Priit Sibul, palun!

16:54 Priit Sibul

Ka seda ettepanekut palun hääletada!

16:54 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Austatud Riigikogu, panen hääletusele neljanda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 31 rahvasaadikut, vastu oli 40. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 5 on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Muudatusettepaneku nr 6 on esitanud samuti sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Muudatusettepaneku nr 7 esitas Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Priit Sibul.

16:56 Priit Sibul

Palun seda ettepanekut hääletada!

16:56 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Panen hääletusele muudatusettepaneku nr 7, mille on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 33 rahvasaadikut, vastu oli 41. Erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust.

Muudatusettepaneku nr 8 on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Muudatusettepaneku nr 9 on samuti esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Muudatusettepaneku nr 10 on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon, juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Priit Sibul, palun!

16:58 Priit Sibul

Aitäh! Ka seda ettepanekut palun hääletada!

16:58 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Lugupeetud Riigikogu, panen hääletusele kümnenda muudatusettepaneku, mille on esitanud Eesti Reformierakonna fraktsioon. Juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 32 rahvasaadikut, vastu 42, erapooletuid ei ole. Ettepanek ei leidnud toetust.

11. muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. 12. muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. 13. muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon, juhtivkomisjoni otsus: arvestada täielikult. Palun, Jürgen Ligi!

17:00 Jürgen Ligi

Palun seda hääletada! Tundub, et nende ümberhääletustega on segadus tekkinud.

17:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun! Panen hääletusele 13. muudatusettepaneku, mille on esitanud sotsiaalkomisjon. Juhtivkomisjoni otsus on arvestada seda täielikult. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 44 rahvasaadikut, vastu oli 29, erapooletuid ei olnud. Jürgen Ligi tehtud ettepanek leidis toetust. Oleme koos läbi vaadanud kõik 13 muudatusettepanekut.

Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 512 teine lugemine lõpetada, kuid juhataja laua peale on tulnud Vabaerakonna fraktsiooni ettepanek eelnõu 512 teine lugemine katkestada. Kuna see on fraktsiooni ettepanek, siis me hääletame seda. Andres Ammas, palun!

17:03 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Soovin enne katkestamissettepaneku hääletamist võtta Vabaerakonna fraktsiooni nimel viis minutit vaheaega.

17:03 Aseesimees Enn Eesmaa

Vaheaeg viis minutit.

V a h e a e g

17:08 Aseesimees Enn Eesmaa

Panen hääletusele Vabaerakonna fraktsiooni ettepaneku eelnõu 512 teine lugemine katkestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Ettepaneku poolt hääletas 31 rahvasaadikut, vastu oli 41, erapooletuid ei olnud. Ettepanek ei leidnud toetust. Eelnõu 512 teine lugemine on lõppenud.

---

8. 17:09 Ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (514 SE) teine lugemine

17:09 Aseesimees Enn Eesmaa

Kaheksas päevakorrapunkt: Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 514 teine lugemine. Palun ettekandeks kõnetooli sotsiaalkomisjoni esimehe Helmen Küti!

17:09 Helmen Kütt

Suur tänu, austatud eesistuja! Lugupeetud ametikaaslased! Annan ülevaate, mis on toimunud Vabariigi Valitsuse algatatud ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 514 esimese ja teise lugemise vahel. Kuna eelnõu esimene lugemine toimus 11. oktoobril, siis meeldetuletuseks nii palju, et see eelnõu näeb ette hüvitada suurema ravivajadusega inimestele nende ostetud ravimite maksumusest suurem osa kui seni. Nii parandatakse suurte ravikuludega inimeste jaoks ravimite kättesaadavust.

Nagu öeldud, toimus eelnõu esimene lugemine 11. oktoobril. Meenutuseks veel nii palju, et Vabariigi Valitsus algatas selle eelnõu 25. septembril ja muudatusettepanekute tähtajaks määrati 25. oktoober. Selleks tähtajaks esitas muudatusettepaneku Riigikogu liige Maris Lauri. Ma märgin kohe, et see ettepanek puudutas eelnõu § 1 punkti 13, kus soovitakse asendada "100 eurot" "150 euroga" ehk

asjaomast hinnapiiri tõsta. Meeldetuletuseks nii palju, et praegune määr, kust algab maksumuse hüvitamine 50%, on 300 eurot. Kui maksumus on üle 500 euro, siis hüvitatakse üle 500 euro minevast summast 90%. See ettepanek aga puudutab eelnõus pakutud alammäära tõstmist 100 eurolt 150 euroni.

Mida sotsiaalkomisjon oma neljal koosolekul tegi? Kõigepealt, sotsiaalkomisjon palus kaasatud huvigrupidel esitada oma arvamused 13. oktoobriks. Oma arvamuse eelnõu kohta saatis ka Eesti Tööandjate Keskliit. Sotsiaalministeerium esitas ettepanekud täiendada ravikindlustuse seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu nii, et eelnõust 512 tuua teatud punkt eelnõusse 514. Sotsiaalkomisjon vormistas eelnõu muudatusettepanekud Sotsiaalministeeriumi ettepanekute alusel.

Esimene istung, kus eelnõu arutati, oli 6. novembril. Järgmine toimus 7. novembril, kus Maris Lauri tutvustas oma ettepanekut. Üks istung oli meil 13. novembril, kus langetati järgmised otsused: teha ettepanek võtta eelnõu päevakorda tänaseks, 22. novembriks, teha ettepanek teine lugemine lõpetada ja kui see lõpetatakse, siis saata eelnõu kolmandale lugemisele 6. detsembriks ja viia siis ka läbi lõpphääletus. Kõik otsused olid konsensuslikud.

Tutvustan nüüd muudatusettepanekut, mille esitas Maris Lauri. Nagu ma juba ütlesin, seda arutati 7. novembril. Loen selle muudatusettepaneku teile ette: "Muuta eelnõu § 1 punkti 13 ning asendada "100 eurot" sõnadega "150 eurot"." Selgitus oli niisugune: "100-eurone piir on liialt pillav, arvestades haigekassa ressursside pikaajalist jätkusuutmatust. On teada ja prognoositav, et ravimid kallinevad ja sissetulekud tõusevad ka tulevikus. Praeguse lahenduse puhul võime jõuda mõne aasta pärast seisu, kus sisuliselt on kõik retseptiravimid tasuta ja seda olukorras, kus sissetulekute kasvu tõttu pole ravimite kättesaadavus halvenenud. Täiendava ravimihüvitise madal määr võib ergutada kallimate originaalravimite ostmist ja müümist, mis oleks vastuolus pikaajalise poliitikaga, mis ergutab tarvitama geneerilisi ravimeid, et otstarbekamalt kasutada ühiskondlikke ja isiklike ressursse." Seda ettepanekut me arutasime 7. novembril. Maris Jesse selgitas Sotsiaalministeeriumi esindajana, et nimetatud ravimihüvitise piiri seadmine on tervisepoliitiline otsus. Sotsiaalministeerium valmistas eelnõu ette sellise ravimihüvitise piiriga, mille korral saaksid hüvitisest osa paljud suurte ravikuludega inimesed. On ju ravimikulud põhjuseks, miks inimestel jääb osa ravimeid välja ostmata. Seda riski, et inimesed hakkaksid kallimaid ravimeid kasutama, ei ole, kuna ravimihüvitisel läheb arvesse ainult omaosalus, mis on seotud hüvitise piirsuurusega.

13. novembril toimusid ka hääletused. Muudatusettepanek nr 1 on muuta eelnõu pealkirja: kui te vaatate, siis näete, et me hääletasime ühe tähe muutmist. Pealkirjas on nüüd sõna "seonduvalt". See oli konsensuslik otsus, keegi hääletust ei nõudnud, kõik toetasid seda. Muudatusettepanekut nr 2, mis oli siis Riigikogu liikme Maris Lauri ettepanek eelnõu § 1 punkti 13 kohta, kus ta pani ette sätestada piiriks 100 euro asemel 150 eurot, pooldas 4 komisjoni liiget, vastu oli 5. Seega on juhtivkomisjoni ettepanek: jätta arvestamata. Muudatusettepanek nr 3 puudutab eelnõu sõnastust, selle esitab sotsiaalkomisjoni ise. See oli konsensuslik otsus, hääletust ei toimunud. Kõik sotsiaalkomisjoni liikmed, kes 13. novembri istungil osalesid – Monika Haukanõmm, Marika Tuus-Laul, Viktor Vassiljev, Maris Lauri, Liina Kersna, Tiina Kangro, Jüri Jaanson, Dmitri Dmitrijev ja Helmen Kütt –, toetasid seda. Muudatusettepanek nr 4 puudutab eelnõu § 5, milles on toodud jõustumisajad. Ka see otsus langetati üksmeeles, hääletust ei toimunud.

Oma istungil, mis toimus 20. novembril, ehk viimasel sotsiaalkomisjoni istungil, kus seda teemat arutati, tegime otsuse kiita heaks eelnõu teise lugemise menetlusdokumendid ja esitada need Riigikogu täiskogule. See oli ka konsensuslik otsus. Aitäh teile!

17:17 Aseesimees Hanno Pevkur

Austatud ettekandja! Küsimusi kolleegidel teile ei ole. Aitäh! Nüüd läheme muudatusettepanekute juurde, mis on ... Vabandust, enne muudatusettepanekuid on meil läbirääkimiste voor! Palun, Maris Lauri!

17:17 Maris Lauri

Hea istungi juhataja! Head kolleegid! Kuna minu muudatusettepanekut väga pealiskaudselt tutvustati, siis ma teen seda natuke põhjalikumalt ja selgitan ettepaneku tagamaid. Kehtiva seaduse järgi on õigus saada täiendavat ravimihüvitist umbes 8500 inimesel. Seda kasutab aga umbes 2500 inimest ja põhjus on väga lihtne: süsteem on äärmiselt bürookraatlik. Selles mõttes on hea, et eelnõu muudab kogu

süsteemi paindlikumaks ja bürokraatiavabamaks. Mitte midagi ei ole selle vastu! Praegu kehtivad ravimite maksumuse piirmäärad 300 ja 500 eurot ja need piirid viiakse nüüd kõvasti allapoole. Minister selgitas meile komisjonis eelnõu tutvustades, et tema arvates võiks ravimid üldse tasuta olla. Võib-olla tõesti, kui me oleksime väga rikas riik. Aga me ei ole väga rikas riik. Jah, tõesti on nii, et väga paljud inimesed jätvavad ravimid välja ostmata. Ent kas oleks hea, kui nende 8500 inimese asemel, kes praegu võiksid hüvitist saada, saab seda 125 000 inimest, selles mina väga kindel ei ole. Ma julgen väita, et ministeerium ei diskuteerinud selle küsimuse üle sisuliselt, see oli puhtalt poliitiline otsus. Lihtsalt tõmmati piir kohta, mille puhul tundus, et saab piisavalt palju inimesi ära kaetud. Tundus ka, et on olemas raha, mida võiks jagada, sest see eelnõu on seotud eelmise eelnõuga, mille puhul see saal otsustas, et raha, mida riigieelarvest hakatakse haigekassale eraldama, tuleb kiiremas korras sirgeks lüüa, ja seda ka täiendava ravimihüvitise abil. Tegelikult tähendab see seda, et ravimiseks, selleks, millele meil tuleks palju rohkem tähelepanu pöörata, raha ei jätku.

Me peame arvestama, et ravimid kallinevad kogu aeg. Kui praegu on täiendava ravimihüvitise vajadus suhteliselt vähestel ja 100 euro piiri ületajaid on olemasolevate andmete kohaselt vähemalt 125 000 inimest, mis ei ole ka väike arv, siis võib-olla kahe-kolme aasta pärast on neid inimesi 250 000 või 500 000. See arv lihtsalt kasvab, sest ravimid lähevad kogu aeg kallimaks. Lõpuks jõuame tõesti olukorrani, kus kõik ravimid on täielikult hüvitatud.

Te võite mõelda, et kui piirmäär on kõrgem, siis inimesed saavad vähem ravimeid osta. Aga ärgem unustagem, et samal ajal inimeste sissetulekud ju kasvavad! Kasvavad palgad, kasvavad pensionid, netotulud kasvavad, nii et inimeste võimekus ravimeid osta tegelikult paraneb kogu aeg. Ja olgem ausad, kui inimesel on väike motivatsioon selle näol, et ta on ka ise ravimi eest maksnud, siis on tõenäolisem, et ta seda ravimit tõesti korralikult kasutab. Kui ravimi saab lihtsalt niisama või väga odavalt kätte, siis tõenäoliselt mõned seda ei kasuta.

See küsimus on palju komplekssem, kui siin räägitakse. Asi ongi selles, et me võiksim selle üle diskuteerida. Minister komisjonis ju ausalt tunnistas suvalist piiri tõmbamist – temale lihtsalt meeldib, et piir on selle koha peal. Mulle meeldiks, et me Riigikogus arutaksime asju sisuliselt, arutaksime, miks see piir võiks olla siin, seal või kolmandas kohas, ja mõtleksime seejuures ka majanduslikult. See kulu on ju märkimisväärne: 3 miljonit. Aga võib-olla kahe-kolme aasta pärast on see summa 5 miljonit, natuke aega edasi 10 miljonit. Ja siis on riigieelarve auk suurem, kui me praegu arvame. Aitäh!

17:22 Aseesimees Hanno Pevkur

Rohkem läbirääkimise soovi ei ole. Me saame minna muudatusettepanekute läbivaatamise juurde. Esimene muudatusettepanek on sotsiaalkomisjoni esitatud, juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Teine muudatusettepanek on Riigikogu liikme Maris Lauri esitatud, juhtivkomisjoni otsus: jätta arvestamata. Maris Lauri, palun!

17:22 Maris Lauri

Aitäh! Palun seda muudatusettepanekut hääletada, et oleks näha, kes soovib haigekassa raha sirgeks lüüa.

17:23 Aseesimees Hanno Pevkur

Asi selge! Head kolleegid, panen hääletusele teise muudatusettepaneku, mille esitas Riigikogu liige Maris Lauri ja mida juhtivkomisjon ei pea õigeks arvestada. Palun võtta seisukoht ja hääletada!

Hääletustulemused

Muudatusettepanekut toetas 23 Riigikogu liiget, vastu oli 39, erapooletuid 2. Muudatusettepanek ei leidnud toetust.

Kolmanda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon ja juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Neljanda muudatusettepaneku on esitanud sotsiaalkomisjon ja juhtivkomisjon on arvestanud seda täielikult. Rohkem muudatusettepanekuid laekunud ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 514 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

---

9. 17:26 Maakatastriseaduse, maapõueseaduse ja ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu (533 SE) esimene lugemine

17:26 Aseesimees Hanno Pevkur

Läheme tänase üheksanda päevakorrapunkti juurde. Vabariigi Valitsuse algatatud maakatastriseaduse, maapõueseaduse ja ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu 533 esimene lugemine. Ettekandeks palun kõnetooli keskkonnaminister Siim Kiisler!

17:26 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Austatud juhataja! Auväärt Riigikogu liikmed! Maakatastriseaduse, maapõueseaduse ja ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu eesmärk on viia lõpule Keskkonnaministeeriumi valitsemisala infotehnoloogiateenuste korralduse konsolideerimine. Muudatuste eesmärk on tõhustada Maa-ameti infotehnoloogia valdkonna teenuste osutamist, viies need Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse ehk KEMIT-i alla. KEMIT on alates 2017. aasta algusest teinud koostööd IT-valdkonnaga seotud lepingute ja vara üleandmiseks Maa-ametilt KEMIT-ile. Alates selle aasta keskpaigast viib kõik Maa-ameti infotehnoloogiahanked läbi KEMIT.

1. juunil jõustunud Maa-ameti põhimääruse muudatusega lõpetas Maa-ameti infotehnoloogia osakond töö, selle funktsioone täidab edaspidi KEMIT. IKT-teenuste konsolideerimine riigis on ühtne lähenemine ja see ongi toimunud juba pikemat aega. Peale KEMIT-i on veel viis konsolideeritud IT-asutust, mis vastutavad eri ministeeriumide ja nende allasutuste IT-alase arendamise ja süsteemide haldamise eest. Teenuste koondamine ühte asutusse vähendab killustumist ja dubleerimist teenuste osutamisel ning aitab sel moel ressursse säästa. Teenuste terviklik arendamine aitab ka tõsta teenuste kvaliteeti. Infosüsteemil on vastavalt avaliku teabe seadusele vastutav ja volitatud töötaja. Vastutav töötaja on asutus, kes korraldab infosüsteemi kasutuselevõtu, tagab selle seaduslikkuse ja juhhib arendustöid. Volitatud töötaja on asutus, kes vastutab infosüsteemi haldamise ja arendustööde korraldamise eest. Eelnõuga viiakse volitatud töötaja määramine seaduse tasandilt määruse tasandile. Asjaomases määruuses nimetatakse KEMIT Maa-ameti infosüsteemide volitatud töötajaks, st et edaspidi hakkab KEMIT täitma Maa-ameti infosüsteemidega seotud infotehnoloogilisi ülesandeid. Maakatastri vastutavaks töötajaks saab Keskkonnaministeeriumi asemel Maa-amet, kuna maakatastri teenuseid arendab sisuliselt Maa-amet. Pärast maakatastriseaduse muudatust ei ole Maa-amet enam maakatastri volitatud töötaja, vaid katastripidaja ehk vastutav töötaja.

Samamoodi tuleb muuta ka maapõueseadust, mille kohaselt tuleb edaspidi kaevandatud maa korrastamise kohustuse täidetuks tunnistamise otsuse koopia esitada Maa-ametile kui katastripidajale ehk vastutavale töötajale. Sisulist muudatust see kaasa ei too, kuna endiselt tuleb sellise otsuse koopia esitada Maa-ametile.

Ruumiandmete seadusesse lisatakse kaks volitusnormi, mille järgi nii Eesti geoportaali infosüsteemi kui ka geodeetiliste punktide andmekogu vastutav ja volitatud töötaja määratakse nende infosüsteemide põhimäärustes. Mõlema infosüsteemi vastutavaks töötajaks jääb Maa-amet ja volitatud töötajaks saab KEMIT. Lisaks muudetakse seadust nii, et aadressiandmete infosüsteemi ja Eesti topograafia andmekogu volitatud töötajad määratakse nende infosüsteemide põhimäärustes. Praegu on mõlemal infosüsteemil ainult vastutav töötaja, kelleks on Maa-amet, edaspidi on neil ka volitatud töötaja, kelleks on KEMIT.

Nagu näha, tuleb pärast seaduste muutmist teha muudatusi ka mitmes rakendusaktis. Aitäh!

17:30 Aseesimees Hanno Pevkur

Teile on ka küsimus. Palun, Raivo Põldaru!

17:30 Raivo Põldaru

Aitäh, härra eesistuja! Hea minister! Küsin nii: kas selle infotehnoloogia osakonna üleviimine annab lõppkokkuvõttes riigieelarvele kokkuhoidu või hoopis suurendab kulusid? Kuidas on? Üks asi on koondamine, sest osa inimesi ei leia enam rakendust, aga teine asi on uues haldusalas tööle hakkamine. Kas sisuliselt on tegu muutusega paremuse poole ja kas seal üldse on mingid kasud sees?

17:31 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Tervikuna selline konsolideerimine ei ole tihtipeale andnud raha kokkuhoidu, aga on võimaldanud kvaliteedi tõusu. Nagu ma nimetasin, praegu on Eesti riigis kuus sellist IT-asutust, mille puhul eri ministeeriumid konsolideerivad oma IT-teenuseid. Keskkonnaministeeriumi valdkonnas on olukord

selline, et kõikidest allasutustest ja ka ministeeriumist endast on kogu IT-tegevus juba koondatud KEMIT-isse. Maa-amet ongi jäänud viimaseks, kus seda veel tehtud ei ole. Võib arvata, et sellises olukorras on peale kvaliteedi tõusu alust loota, et ka efektiivsuse mõttes on mõistlik selle viimasegi allasutuse IT-tegevus ühtsesse keskusesse üle viia. Kunagi on seda teekonda ju alustatud ja selline valik tehtud.

17:32 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea minister! Rohkem teile küsimusi ei ole. Täname! Keskkonnakomisjoni nimel teeb ettekande Rainer Vakra. Palun!

17:32 Rainer Vakra

Austatud aseesimees! Head kolleegid! Mul on au tutvustada teile eelnõu esimese lugemise eelset arutelu keskkonnakomisjonis. Maakatastriseaduse, maapõueseaduse ja ruumiandmete seaduse muutmise seaduse eelnõu oli keskkonnakomisjonis arutlusele 13. novembril. Komisjoni istungil tutvustasid keskkonnaminister ja teised ministeeriumi esindajad eelnõu ning vastasid ka komisjoni liikmete küsimustele. Selle istungi lõpptulemusena tegi komisjon ettepaneku saata eelnõu esimesele lugemisele ja määrata muudatusettepanekute tähtajaks 24. november 2017 kell 16.

Mis puutub eelnõu sisusse, siis minister rääkis meile sama juttu, mis täna. Eelnõu algatas Vabariigi Valitsus 6. novembril. Selle eesmärk on muuta Keskkonnaministeeriumi valitsemisalas info- ja kommunikatsioonitehnoloogia süsteemi haldamine ja arendamine efektiivsemaks ning infosüsteemid turvalisemaks. Kõik need ülesanded lähevad üle Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskusele. Keskkonnaministeeriumi positsioone kaitsesid minister Siim Kiisler, ministeeriumi asekancler Margit Martinson, Maa-ameti geoinformaatika osakonna juhataja Mariliis Aren, Maa-ameti õigusosakonna jurist Egle Toomjõe ja Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse direktor Marko Arula. Lisaks kuue inimese koondamisele, mille kohta täna siin ka meie hea kolleeg küsis, tunti huvi konkreetsetel teenuste kvaliteedi vastu. Uuriti, kas muudatused mõjutavad Maa-ameti teenuste tarbijaid. Margit Martinson märkis, et ükski teenus selle muudatuse tõttu ei kannata. Eelnõu sisu on Keskkonnaministeeriumi valitsemisala sisene töökorralduse muutus. Mariliis Aren lisas, et seni ei ole teenuse kvaliteet kannatanud. Alates veebruarist aga hakkab teenusetuge pakkuma KEMIT, kus rakendatakse teistsuguseid põhimõtteid ja praegune toepartner on hoiatanud edasise hinnatõusu eest. Lisaks nendele kuuele koondatavale kohale arutati ka selle üle, kas on plaanis Keskkonnaministeeriumi Infotehnoloogiakeskuse töökohti Tallinnast välja viia. Vastus on, et sellist kokkulepet ei ole, seda asutust tervikuna Tallinnast välja ei viida.

Kokku võttes palun seda eelnõu tulevikus siin saalis toetada. Keskkonnakomisjon jättis selle menetluse ja toetas seda konsensuslikult. Aitäh!

17:36 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea keskkonnakomisjoni esimees, kolleegidel ei ole teile ühtegi küsimust. Aitäh! Nüüd on võimalus fraktsioonide esindajatel öelda, mis nad selle eelnõu kohta arvavad. Sõnavõtusoove ei ole. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku eelnõu 533 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrin eelnõu 533 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 24. novembri kell 16.

---

10. 17:36 Osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokoll 2016. aasta muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu (528 SE) esimene lugemine

17:36 Aseesimees Hanno Pevkur

Viimane päevakorrapunkt tänases päevakorras on Vabariigi Valitsuse algatatud osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokoll 2016. aastal Kigalis tehtud muudatuste ratifitseerimise seaduse eelnõu numbriga 528. Esimeseks lugemiseks palun kõnetooli keskkonnaminister Siim Kiisleri!

17:37 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Auväärt juhataja! Auväärt Riigikogu liikmed! Osoonikihti kahandavate ainete kasutamise piiramine on olnud oluline globaalne eesmärk juba rohkem kui 30 aastat. Nimelt, 1985. aastal sõlmiti osoonikihi kaitsmise Viini konventsioon ja 1987. aastal osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokoll. Viini

konventsiooni ja Montreali protokollil on 197 osalisriiki. Eesti ühines Viini konventsiooni ja Montreali protokolliga 1996. aastal vastu võetud seaduse alusel. Kuna see on ratifitseeritud Riigikogus, siis tuleb selle välislepingu muudatus samuti ratifitseerida Riigikogus.

Eelmise aasta oktoobris saavutati Montreali protokollil osaliste kohtumisel üksmeel protokollil muutmise suhtes nn Kigali muudatuse näol, mis annab panuse Pariisi kokkuleppesse hoida üleilmne temperatuuritõus tunduvalt alla 2 kraadi võrreldes industriaalühiskonnaeelse tasemega ning jätkata jõupingutusi, et piirata temperatuuri tõusu veelgi, et see jääks 1,5 kraadi piiresse võrreldes industriaalühiskonnaeelse tasemega.

Kigali muudatus võimaldab 21. sajandi lõpuks ära hoida ülemaailmse õhutemperatuuri tõusu hinnanguliselt 0,5 kraadi võrra.

Kigali muudatusega tehakse Montreali protokollil kolm peamist muudatust. Esiteks, protokollil reguleerimisalasse lisatakse uus ainegrupp fluorosüivesinikud (inglisekeelne lühend HFC), mis on suure kliimamõjuga osoonikihti kahandavate ainete asendusained, mida hakatakse käibelt kõrvaldama. HFC-d kuuluvad fluoritud kasvuhoonegaaside hulka ja võivad globaalsele soojenemisele suurt mõju avaldada. HFC-sid kasutatakse peamiselt külmutus- ja jahutusseadmetes, sh konditsioneerides, samuti aerosoolides, tulekustutussüsteemides ning vahutootmises. HFC-d on peamised asendusained osoonikihti kahandavatele ainetele. Teiseks määratakse HFC-de vähendamise kohustused. Arenenud riigid peavad vähendama nende kogust 2036. aastaks 85%, arenguriigid sama palju aga alles 2047. aastaks. Kolmandaks, 2019. aasta 1. jaanuarist alates tuleb rakendada HFC-de impordi ja ekspordi litsentside süsteemi. Euroopa Liidus rakendatakse juba 2015. aastast Euroopa Komisjoni koostatud HFC registrit, kuhu tuleb esitada ka nõutavad aruanded. Kehtiv määrus tagab Kigali muudatuse nõuete täitmise. Seega on tegemist vormilise muudatusega ning olulist mõju Euroopa Liidu, sh Eesti ettevõtetele sellega ei kaasne. Nii ei kaasne Kigali muudatuse heakskiitmisega ka täiendavat Eesti õiguse muutmise vajadust. Euroopa Liidus reguleerivad HFC-de kasutamist Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus ning selle rakendusaktid, mis on Eesti jaoks otsekohalduvad. Kigali muudatus ise jõustub 1. jaanuaril 2019, juhul kui vähemalt 20 osapoolt on selleks ajaks enda ratifitseerimisdokumendid esitanud.

Praeguseks on juba 21 riiki Kigali muudatuse ratifitseerinud, nii et 1. jaanuaril 2019 see ka jõustub. Ent ratifitseerimisega kaasneb Montreali protokollil osalusmaksu tõus ning suurenevad arenenud riikide sissemaksed fondi, kuna hakatakse rahastama lisandunud ainegrupi ehk siis HFC-de kasutamise vähendamist arenguriikides. Meie liikmemaks on praegu 58 985 eurot, hinnanguliselt võib liikmemaksu suuruseks kujuneda 110 000 – 160 000 eurot. Kõne all oleva seaduse eelnõu koostamisel leiti, et kohustusliku liikmemaksu rahastamise allikas tuleb otsustada riigi eelarvestrateegia 2019–2022 koostamise protsessis pärast 2018. aasta alguses läbiviidavat analüüsi, mis keskendub Eesti osalemisele rahvusvahelistes lepingutes. Aitäh!

17:42 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea minister! Peeter Ernits soovib midagi täpsustada. Palun, Peeter Ernits!

17:42 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Siin on palju küsimusi. On öeldud, et fluorosüivesinikel on mõju regionaalarengule ja ka demograafiale. Kuidas need külmkappides ja tulekustutites olevad kurjad ained mõjutavad eestlaste iivet? On ju nimetatud ka demograafilist mõju. Ehk avaksite neid tagamaid?

17:43 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Minu teada mõju iibele ei ole. Aitäh!

17:43 Aseesimees Hanno Pevkur

Urve Tiidus, palun!

17:43 Urve Tiidus

Aitäh, juhataja! Lugupeetud minister! Minu küsimus on ajendatud erinevusest liikmemaksu suurusel. Oma suulisel ettekandes te nimetasite väiksemaid numbreid, eelnõus on vist natuke suuremad. Ja teiseks, ikkagi palun selgitage seda seost! Kuna reguleerimisala hakkab hõlmama täiendavaid aineid, kas siis sellega seoses liikmemaks suureneb? Palun täpsustage natuke!

17:43 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Liikmemaksu mehhanism on nii üles ehitatud, et iga kolme aasta järel koostatakse uus eelarve. Seega liikmemaks muutub iga kolme aasta järel. HFC-de käibelt kõrvaldamise rahastamine algab 2021. aastal ja tegeliku liikmemaksu suuruse me saame teada 2020. aastal. Fondi eelarve lepatakse kokku rahvusvaheliste läbirääkimiste teel nende vahel, kes on konventsiooni kokkuleppe osapooled. Kui nüüd väga tehniliseks minna, siis eelarve aluseks on Montreali protokollide tehnilise hinnangu paneeli aruanne, milles kajastatakse võimalike HFC-de käibelt kõrvaldamise stsenaariume, mis võivad ette näha HFC-de väljavahetamist ettevõtetes alternatiivsete ainete vastu, tootmise sulgemist, teadlikkuse tõstmist ja muud sellist. Nagu ma ütlesin, lõplik summa kujuneb protokollide osaliste läbirääkimiste tulemusel. Fondi eelarve ja liikmemaksu suurus sõltub eelkõige arenguriikide vähendamiskohustustest ja nende täitmise ajakavast. Sisuliselt arenguriigid ja arenenud riigid lepivad omavahel kokku, kui palju arenguriikide tegevuste toetamiseks raha vaja on.

17:45 Aseesimees Hanno Pevkur

Järgmisena Arno Sild, palun!

17:45 Arno Sild

Aitäh, lugupeetud eesistuja! Lugupeetud minister! Te mainisite, et juba on protokollide muudatuse ratifitseerinud 21 riiki. Kas nende hulgas on juba või kavatsesid dokumendi heaks kiita ka suurriigid USA, Hiina ja Venemaa?

17:45 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Nende 21 riigi hulgas on üheksa Euroopa Liidu riiki: Rootsi, Malta, Ungari, Luksemburg, Saksamaa, Soome, Tšehhi, Slovakkia ja Ühendkuningriik. Väljastpoolt Euroopa Liitu on 15 riiki. Need on Austraalia, Kanada, Tšiili, Põhja-Korea, Maldiivid, Mali, Marshalli Saared, Mikroneesia, Norra, Belau, Rwanda, Tuvalu, Komoorid, Trinidad ja Tobago ning Laos.

17:46 Aseesimees Hanno Pevkur

Peeter Ernitsal on ka teine küsimus. Palun!

17:46 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Jah, teine küsimus on ka, isegi kolmas. Te ütlesite, et liikmemaks võib olla kuni 160 000 eurot. No mina loen siit, et tegelikult ülemine piir on hoopis kuni 187 000. Aga vajalikud summad on mastaapsed, maailmas on vaja 10 miljardit. Siin on öeldud, et käibelt kõrvaldamise rahastamine algab aastal 2021, aga osaliseks me saame paar aastat enne. Samas tuleb juba hakata ÜRO osoonikihi sekretariaadile aru andma, kui palju me oleme kõike seda hävitanud, importinud, eksportinud jne. Kas siis need kaks aastat tuleb peale selle liikmemaksu veel maksta ise ka nende kurjade ainete hävitamise eest ja alles hiljem hakatakse meid rahvusvaheliselt finantseerima?

17:48 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Aitäh! Ma mõistan, millest tuleb selle rahalise numbri erinevus. Saan nüüd ühtlasi vastata paremini Urve Tiiduse küsimusele. Mina ütlesin summa 110 000 – 160 000 eurodes, summa 126 000 – 187 000 on USA dollarites. Sellest tuleneb erinevus arvudes. Aga mis puutub sellesse, kes kellele maksab, siis paraku loetakse meid arenenud riikide hulka. See on ka Pariisi leppega täpselt samamoodi. Selle täitmiseks vajalikke abinõusid arutati hiljuti suurel kliimakonverentsil Bonnisis. Jutt käib paraku sellest, kui palju meie teistele maksame, mitte sellest, palju teised meile maksavad. Eesti võtab koos teiste Euroopa Liidu riikidega endale kohustused, olles arenguriikidega kokku leppinud, kui palju nemad meilt tuge saavad.

17:49 Aseesimees Hanno Pevkur

Henn Põlluaas, palun!

17:49 Henn Põlluaas

Aitäh! Siin on välja toodud, kui palju alternatiivsetele ainetele ja tehnoloogiatele üleminek maksab. Aga kas on ka arvestatud seda, kui efektiivsed need uued ained ja tehnoloogiad on ja kui palju kallim nende rakendamine tulevikus on? Kui palju see lisakulutusi tekitab?

17:49 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Eelnõu seletuskirjas on kirjas mõju majandusele, otseselt sellist arvutust toodud ei ole. Ühtepidi võib see muidugi tähendada konkreetsetele ettevõtetele selgeid lisakohustusi, aga teistpidi eks me püüame hinnata, milline on kahju. Nii on globaalsete kliimaprobleemidega ju ikka. Teadlased teevad üle maailma väga kõva tööd, et hinnata kahju, mida kliimamuutused tervikuna maailmas kaasa toovad. Paraku on nii, et teatud kohustused tuleb võtta kõigil. Kahjuks ei hakka kokkulepped toimima, kui ühed võtavad kohustused ja teised ei võta. Nüüd liiguvad teatud tehnoloogiad ka riikidesse, kes neid vähendamise kohustusi ei võta. Ma eeldan küll, et kokkuvõttes on ka rahalises mõttes mõju ühiskonnale positiivne.

17:51 Aseesimees Hanno Pevkur

Henn Põlluaas, teie teine küsimus, palun!

17:51 Henn Põlluaas

Aitäh! Kliima soojenemisest rääkides teatas alles hiljuti üks teadlaste grupp oma uuringutulemused, mille põhjal Antarktika jää ei sula mitte kliima soojenemise tagajärjel, vaid maapõuest laavalaamadest eralduva soojuse tagajärjel. Milline on teie seisukoht? Kummasse leeri teie kuulute? Kas te üldse usute, et kliima soojeneb, või olete oponentide seltskonnas?

17:52 Keskkonnaminister Siim Kiisler

Ma usun, et kliima on viimasel ajal muutunud. Seda võib täheldada erinevates maailma paikades. Ka väga paljud meie inimesed leiavad, et Eestis on viimastel aastatel kliima muutunud. Loomulikult võime anda erinevaid hinnanguid, millest on muutused põhjustatud, aga üldine seisukoht on, et mingil määral on need ka inimtegevusest tingitud. Kui me vaatame Montreali kokkulepet, siis selles oldi üsna üksmeelsed, et kui algne mõte oli välja vahetada gaasid ja vedelikud, mida kasutatakse külmutusseadmetes, sest see on mõistlik osoonikihi kaitsmise seisukohalt, siis praegu on analoogse muudatusega tegemist. Minu arust on üldtunnustatud arusaam, et püüd kokkulepe sõlmida ja sel viisil kasvuhoonegaase vähendada on olnud õige.

17:53 Aseesimees Hanno Pevkur

Hea minister, rohkem Riigikogu liikmetel teile küsimusi ei ole. Aitäh! Keskkonnaministri komisjon on pidanud õigeks, et komisjoni nimel ettekande teeb Meelis Mälberg. Palun!

17:53 Meelis Mälberg

Austatud istungi juhataja! Head kolleegid, kes te hilisõhtul saali olete jäänud! Vabariigi Valitsus algatas osoonikihti kahandavate ainete Montreali protokolliga 2016. aasta muudatuse ratifitseerimise seaduse eelnõu 528 tänavu 23. oktoobril. Keskkonnaministri komisjoni 6. novembri istungile olid eelnõu tutvustamiseks kutsutud keskkonnaminister Siim Kiisler ja ministeeriumi välisõhu osakonna peaspetsialist Kaidi Virronen.

Minister tutvustas seda ühelauselise seaduse eelnõu siin nii põhjalikult, et ma seda ümber jutustama ei hakka. Natuke räägin arutelust, mis komisjonis toimus. Põhimõtteliselt keerlesid küsimused-vastused kahe teema ümber: vajalik raha ning mõju Eesti ettevõtetele ja inimestele. Rahast on siin täna päris palju räägitud. Iseenesest selle ühelauselise seaduse taga on väga suured summad. Hinnanguliselt võib see fond, millest neid muudatusi rahastama hakatakse, olla aastaks 2050 tervelt 6–10 miljardi suurune. Põhilised panustajad sinna on USA – 32 miljonit, Jaapan – 21 miljonit, Saksamaa – 14 miljonit ja Prantsusmaa – 11 miljonit aastas. Eesti summa, nagu juba öeldud, on 110 000 – 160 000 eurot aastas. Komisjoni liikmete küsimustele vastates ei pidanud ministeeriumi esindajad mõju Eesti ettevõtetele ja

Eesti inimeste elule kuigi märkimisväärseks. Nimelt, neid HFC-sid, millest praegu jutt käib, kasutatakse peamiselt külmutusseadmetes, aerosoolides, tulekustutusüsteemides ning vahutootmises. Nende gaaside vähendamine Eestis on Euroopa Liidus kokku lepitud juba 2015. aastal ja seda reguleerib otsekohaldav Euroopa Liidu määrus. See konkreetne Kigali muudatus puudutab eelkõige rahvusvahelist tasandit, et ka arenguriigid selle Euroopa regulatsiooniga kaasa tuleksid.

Oma 6. novembri istungil tegi keskkonnakomisjon järgmised otsused: määrata eelnõu 528 ettekandjaks keskkonnakomisjoni liige Meelis Mälberg, teha ettepanek võtta eelnõu esimene lugemine Riigikogu täiskogu päevakorda 22. novembriks, teha ettepanek eelnõu esimene lugemine lõpetada ning teha ettepanek määrata eelnõu muudatusettepanekute tähtajaks 29. november kell 16. Kõik otsused tegi keskkonnakomisjon konsensusel. Aitäh!

17:57 Aseesimees Hanno Pevkur

Austatud ettekandja, kolleegidel küsimusi ei ole. Aitäh!

Nüüd on võimalik fraktsioonidel öelda, mida nemad sellest eelnõust arvavad. Fraktsioonid seda võimalust kasutada ei soovi. Juhtivkomisjon on teinud ettepaneku, nagu kuulsite, eelnõu 528 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrati eelnõu muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 29. novembri kell 16.

Head kolleegid! Oleme edukalt läbinud tänaseks meile ette pandud päevakorra. Kohtume homme hommikul kell 10. Kaunist õhtut!

Istungi lõpp kell 17.58.